

HUMANITÁRNÍ POMOC
A ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE
V HODINÁCH

DĚJEPISU

Manuál pro učitele 2. stupně ZŠ
a nižších ročníků víceletých gymnázií

Humanitární pomoc
a rozvojová spolupráce
ve školách

Ú – ÚVOD

1 – GLOBÁLNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

2 – METODY

3 – ÚVODNÍ AKTIVITY

- Aktivita 1: Zvíře
- Aktivita 2: Hic sunt leones
- Aktivita 3: Změna je život

4 – TÉMATA GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

4.1. HUMANITÁRNÍ POMOC

Teorie

Aktivity

- Aktivita 4: Světová katastrofa
- Aktivita 5: Příběh uprchlíka

4.2. ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE

Teorie

Aktivity

- Aktivita 6: Cholera
- Aktivita 7: Migrace
- Aktivita 8: Děti patří do školy
- Aktivita 9: Kolonialismus
- Aktivita 10: Bingo

4.3. ČESKÁ REPUBLIKA NA POLI HUMANITÁRNÍ POMOCI A ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

Teorie

Aktivity

- Aktivita 11: Kolotoč

5 – ODKAZY, ZDROJE

Název: Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce v hodinách dějepisu

Autorka: Zuzana Klímová Vaňková ve spolupráci s Ilonou Gajdíkovou

Editace: Ilona Gajdíková, Ondřej Suchánek

Grafika: Lukáš Hájek

© Charita Česká republika, Praha 2014, 1. vydání

Materiál vznikl v rámci projektu HUMR – Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce ve školách.

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Vážené paní učitelky, vážení páni učitelé,

manuál, který se Vám dostal do rukou, je součástí projektu HUMR – Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce ve školách a doplňuje předmetovou řadu, ve které již vyšel manuál věnovaný zeměpisu a matematice.

Tento manuál se pokouší přiblížit jedno z témat globálního rozvojového vzdělávání (GRV), a sice humanitární pomoc a rozvojovou spolupráci, vzdělávacímu oboru dějepis (vzdělávací oblast Člověk a společnost). Cílem je pomoci Vám zapojit do výuky dějepisu některá globální témata, která se dotýkají naší současnosti. Nepochybujeme, že Vy sami jste schopni výuku propojit s palčivými problémy dneška a že to také pravidelně děláte. Protože je však vyhledávání informací a témat časově náročné, chceme Vám nabídnout zdroj inspirace a nápadů pro Vaši výuku.

V manuálu naleznete teoretické části, ve kterých jsou uvedeny základní informace o globálním rozvojovém vzdělávání, humanitární pomoci, rozvojové spolupráci, zahraniční rozvojové spolupráci České republiky a zvláštní kapitola je věnována také metodám, se kterými manuál pracuje. Na teoretické kapitoly jsou navázány jednotlivé aktivity, s jejichž pomocí si žáci teoretické poznatky mohou lépe osvojit. U každé aktivity naleznete také informace o návaznosti na vzdělávací obsah/učivo a průřezové téma, cíle, seznam pomůcek, postup i doplňující informace. Součástí manuálu je rovněž CD, na kterém jsou uloženy pracovní listy, fotografie a další podklady, které je možné využít při vytváření vlastních aktivit v hodině. U jednotlivých aktivit není uvedena konkrétní časová dotace, nicméně jsou navrhovány tak, aby odpovídaly jedné vyučovací hodině, tj. 45 minutám. Při modifikaci s jinými aktivitami vlastního výběru se však může tato délka libovolně měnit, podle uvážení Vás samotných.

Věříme, že Vám manuál bude sloužit jako podklad pro výuku a že nepůjde o mrtvý dokument, ale že jej oživíte svými doplňky a úpravami tak, aby Vám co nejlépe vyhovoval.

K práci s manuálem Vám za celý tým přejeme hodně úspěchů!

Ilona Gajdíková,
autorka manuálu

Globální rozvojové vzdělávání

1

CO JE „GLOBÁLNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ“ (GRV)?

Definice globálního rozvojového vzdělávání různých subjektů působících v oblasti vzdělávání se od sebe liší, a to zejména důrazem, jaký kladou na jednotlivé aspekty GRV. Můžeme však říci, že GRV:

Informuje o aspektech života v dnešním globalizovaném světě,

vysvětluje souvislosti mezi životy lidí v různých částech světa,

zdůvodňuje, proč se o tyto souvislosti zajímat,

učí vyhodnocovat informace a šíří povědomí o možnostech, jak se aktivně podílet na řešení problémů a jak ovlivňovat globální procesy.

Cílem GRV ve školách je přiblížit žákům problémy současného světa a připravit je na jejich řešení.

Tedy zprostředkovává informace a rozvíjí dovednosti (kritické myšlení, argumentace, spolupráce apod.), podněcuje k zaujetí postoje. Opírá se o hodnoty solidarity, spravedlnosti a udržitelného rozvoje.

JAKÁ TÉMATA PATŘÍ DO GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ?

Globalizace, sociální spravedlnost a chudoba, humanitární pomoc, rozvojová spolupráce, lidská práva, mír a konflikty, migrace, fair trade, mezinárodní organizace, životní prostředí a udržitelný rozvoj, světový obchod a mezinárodní dluh, gender a rozvoj a mnoho dalších.

JAKÝ SMYSL MÁ GRV VE ŠKOLE?

Pomoci žákům pochopit dnešní globalizovaný svět a procesy v něm, které ovlivňují náš každodenní život.

- Pomoci žákům získat schopnost zaujmout stanovisko a následně podle něj jednat.
- Žáci a učitelé se setkávají s tématy GRV dnes a denně při výuce i ve svých životech.
- Poskytnout žákům kompetence potřebné k zaujetí role aktivního občana (ne jen pasivního spotřebitele).

OTÁZKY ŽÁKŮ, NA KTERÉ GRV MŮŽE PŘINÉST ODPOVĚĎ:

Evropy se to přece netýká, nějaké společné řešení problémů světa, my si je přece vyřešíme sami, tak nás to nemusí zajímat...

(OSN, Rozvojové cíle tisíciletí)

Proč to trvá tak dlouho, než dostanou všichni pomoc? Ostatní se tam bojí jet a dovést jim jídlo?

(zemětřesení na Haiti)

Co je špatného na dětské práci, já taky doma pracuju, aspoň si vydělají peníze...

Adoptovali jsme společně „na dálku“ kluka v Africe, co kdyby si nějaký Amík adoptoval mě?

Proč by mě to mělo zajímat?

(problematika HIV/AIDS v subsaharské Africe)

Ale přece by mohli víc pracovat a nečekat jen na nějakou pomoc od nás...

(chudoba ve světě)

JAKÝ SMYSL MÁ GRV VE SPOLEČNOSTI?

Potřeba smysluplného světa – lidé potřebují rozumět světu, ve kterém žijí; GRV lidem pomáhá porozumět globálním procesům, které ovlivňují jejich každodenní životy.

- Spravedlnost a udržitelný rozvoj – GRV přináší lidem informace; bez podpory informované veřejnosti není možné dosáhnout spravedlnosti ani udržitelného rozvoje.
- Soustavné řešení problémů globalizovaného světa – problémy současného světa nelze vyřešit bez politické vůle a veřejného financování (a proto je nutný demokratický dialog informované společnosti).
- Zájem veřejnosti o rozvojovou problematiku – podle výzkumů veřejného mínění lidé podporují rozvojovou spolupráci, ale mají velmi malé znalosti rozvojové problematiky.
- Možnost podílet se, ovlivňovat a aktivně jednat na spoluvytváření našeho světa – což není možné bez znalostí, dovedností a schopností.

GRV DÁVÁ UČITELŮM:

- rámec, pomocí kterého mohou tato témata zasadit do kontextu
- informace, pomocí kterých mohou témata vysvětlit
- metody, jakým způsobem s tématy pracovat, jak je přiblížit žákům
- obohacení výuky – GRV přináší nová a zajímavá témata do výuky, jiný úhel pohledu na svět (lze využít v rámci průřezových témat, občanské výchovy, dějepisu, zeměpisu, výtvarné výchovy, cizích jazyků, českého jazyka a literatury apod.)
- efektivní způsob, jak utvářet a dále rozvíjet klíčové kompetence, tedy jak splnit cíle základního vzdělávání

Klíčové kompetence

Souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti, přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a posilování funkcí občanské společnosti.

Klíčové kompetence v základním vzdělávání jsou kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské a pracovní.

RVP vymezuje klíčové kompetence na úrovni, které mají dosáhnout všichni žáci na konci základního vzdělávání.

(Zdroj: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007)

Klíčové kompetence mohou být mimo jiné utvářeny prostřednictvím globálního rozvojového vzdělávání:

Kompetence k učení – žák

- vyhledává a třídí informace, efektivně je využívá
- propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí, vytváří si komplexní pohled

Kompetence k řešení problémů – žák

- rozpozná a pochopí problém, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů
- vyhledá informace vhodné k řešení problému, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení
- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit

Kompetence komunikativní – žák

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu
- naslouchá promluvám druhých lidí, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů

- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem

Kompetence sociální a personální – žák

- účinně spolupracuje ve skupině
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
- chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska
- čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají

Kompetence občanské – žák

- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
- chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností
- rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc
- chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti

Kompetence pracovní – žák

- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot

JAK ZAŘADIT GRV DO VÝUKY?

- Použitím metod a aktivit GRV v rámci stávajících předmětů.
- Realizací dlouhodobého projektu (nebo projektového dne) na téma GRV.
- Uspořádáním zvláštního semináře, kurzu, přednášky.
- Vytvořením nového předmětu (např. globální výchova).

V popisu jednotlivých aktivit naleznete informaci, v rámci kterého předmětu nebo průřezového tématu lze aktivitu použít.

Obecně mají témata GRV blízko zejména následujícím:

Občanská nauka, dějepis, zeměpis, přírodopis, cizí jazyk, výtvarná výchova, český jazyk a literatura. V rámci průřezových témat možno zařadit do jakéhokoli předmětu.

Průřezová témata

Mají svým charakterem velmi blízko ke GRV, jejich cíle i tematické okruhy se do značné míry kryjí s cíli a okruhy GRV a nabízí mnoho možností pro využití aktivit obsažených v tomto manuálu.

Reprezentují v RVP okruhy aktuálních problémů současného světa (stejně jako GRV) a vytvářejí příležitost pro individuální uplatnění žáka, rozvoj jeho osobnosti, ale rovněž pro rozvoj schopnosti spolupracovat a důraz je kladen zejména na oblast postojů a hodnot.

Vzdělávací cíle průřezových témat jsou natolik specifické, že nebyla zařazena jako součást vzdělávacích oborů, ale jsou uvedena samostatně. Tvoří povinnou součást základního vzdělávání. Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna průřezová témata uvedená v RVP ZV (ale všechna nemusí být zastoupena v každém ročníku).

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova (OSV)
- Výchova demokratického občana (VDO)
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS)
- Multikulturní výchova (MKV)
- Environmentální výchova (EV)
- Mediální výchova (MV)

Není stanoven závazný obsah ani závazné očekávané výstupy. Závazná jsou jen samotná průřezová témata a tematické okruhy. Výběr podtémat v rámci tematických okruhů je v kompetenci školy – GRV představuje příležitost k naplnění jednotlivých tematických okruhů průřezových témat.

Průřezová témata mají směřovat (stejně jako celá školní výuka) k získání klíčových kompetencí, navíc umožňují profilaci školy určitým směrem (např. globální škola).

(Zdroj: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007)

KDY BĚHEM VÝUKY VYVSTÁVAJÍ TÉMATA TÝKAJÍCÍ SE GRV? KDY LZE VYUŽÍT NÁSTROJŮ GRV?

V případě, že tématem je:

- politika (ministerstva, mezinárodní instituce, mezinárodní dohody, zahraniční politika apod.)
- společnost (cestování, studium v zahraničí, peněžní sbírky na charitativní účely, sport, konflikty, přistěhovalectví apod.)
- kultura (filmy, hudba, výtvarné umění, literatura, divadlo apod.)
- příroda a životní prostředí (přírodní katastrofy, přírodní bohatství, zemědělství, podnebí, klimatické změny apod.)
- ekonomika (daně, financování zahraniční rozvojové spolupráce, obchod, výroba, ceny apod.)

JAKÉ METODY POUŽÍVÁ GRV?

Metody lze charakterizovat jedním slovem: AKTIVITA – tedy aktivní zapojení všech účastníků vzdělávacího procesu; tzn. žáci se aktivně zapojují do výuky, hledají a třídí informace, diskutují, tvoří, spolupracují, hrají role apod.

Metody použité v tomto manuálu:

- Brainstorming
- Brainwriting
- Diskuse
- Práce s prameny, získávání informací a jejich analýza
- Projekty
- Myšlenková mapa
- Hraní rolí
- Peer Education
- Řazení dle priorit
- Přemýšlení – diskuse – kompromis
- Strom analýza

TIPY PRO GRV V PRAXI:

Změňte prostorové uspořádání třídy. Metody GRV vyžadují aktivní zapojení žáků, je proto vhodné změnit tradiční uspořádání třídy, kdy žáci sedí v lavicích. Odsuňte lavice ke stěnám a nechte žáky sedět v kruhu.

Toto uspořádání povzbuzuje komunikaci a aktivitu, bourá bariéry, umožňuje lepší pohyb po třídě; doporučujeme i u aktivit, kdy je na programu písemná aktivita. Žáci mohou psát na lavicích u zdí a během prezentací a diskuse sedět v kruhu.

Utvořte **nové skupiny/dvojice na spolupráci**. Rozdělte tradiční třídní skupinky a dvojice, umožněte žákům spolupracovat v neobvyklých skupinách.

Náměty na rozdělení:

- rozpočítejte třídu
- nalepte žákům na záda barevné papírky (množství barev = počet skupin)
- nechte žáky, ať losují barevné předměty z krabičky (počet barev = počet skupin)
- rozstříhejte obrázky/fotografie, každému dejte jeden díl a nechte žáky, ať je složí dohromady (počet fotografií = počet skupin, počet rozstřížených dílů fotografie = počet žáků ve skupině)

Nevynechávejte u aktivit **závěrečnou diskusi a reflexi**. Kladte otevřené otázky, podporujte žáky, aby vyjádřili své názory, pocity, připomínky (kladné i záporné), buďte moderátorem diskuse, pomozte žákům, aby dokázali ohodnotit, co jim aktivita přinesla.

Pokud vybíráte **zprávy a fotografie z rozvojových zemí** z médií, nabízíme tato doporučení:

- fotografie a zprávy by měly být založeny na respektu, rovnosti, solidaritě a spravedlnosti
- nezdůrazňovat rozdíly a odlišnosti (rozdělení „my versus oni“), ale spojovat podobné s podobným (příklad chybného výběru – např. ilustrační fotografie Vietnamce a Čecha, kdy jeden bos seje rýži, druhý v obleku u počítače;

správně: zobrazit českého zemědělce a vietnamského zemědělce, nebo českého úředníka a vietnamského úředníka)

- pravdivé zobrazení skutečnosti tak, aby přispělo k porozumění širšího kontextu situace, vyloučení stereotypního a diskriminujícího zobrazení
- úcta k lidským právům a lidské důstojnosti

(Zdroj: Mediální příručka (Rozvojové cíle tisíciletí), finep, 2008)

CHARAKTERISTIKA METOD POUŽÍVANÝCH V MANUÁLU

Všechny níže jmenované metody lze použít k jakémukoli tématu v manuálu, pro rozšíření aktivit nebo jako aktivitu samostatnou, doplňující nějaký teoretický výklad.

BRAINSTORMING

Kreativní skupinová technika, jejímž cílem je rychle získat co nejvíce nápadů, názorů, rozproudit kreativní myšlení, nalézt nový způsob řešení problému nebo nový náhled; lze použít jako úvod k probírání nového tématu (ke zmapování znalostí a názorů diskutujících) nebo jako myšlenkovou „rozcvičku“.

Účastníci by měli být povzbuzováni, aby sdělovali jakékoli nápady k tématu, bez autocenzury („co mi přijde na jazyk“); inspirace ostatními návrhy je vítána; všechny nápady jsou zapisovány na tabuli/flipchart (na místo viditelné všem účastníkům); důležité je množství nápadů, úkolem moderátora je povzbudit účastníky k aktivnímu zapojení (řekněte, cokoli vás napadne, když se řekne..., může to být podstatné jméno, sloveso, přídavné jméno, jméno člověka, činnost...)

Pomůcky:

- tabule/flipchart na zapisování

Pravidla:

- Co nejvíce nápadů.
- Zapisování na viditelné místo.
- Nekomentovat, nehodnotit, nekritizovat návrhy (platí pro všechny zúčastněné).
- Po sběru návrhů dochází ke třídění – práce s návrhy podle účelu brainstormingu.
- Komentář zajímavých nápadů, uvedení definice pojmu nebo přehled navrhovaných řešení (pokud je účelem brainstormingu navrhnout řešení problému).

Postup:

- Vysvětlíte pravidla brainstormingu – viz výše (důležité je zdůraznit žákům, že jde o jakousi burzu nápadů, jakýkoli nápad je vítán, jde o to, sesbírat co nejvíce návrhů, ne je hodnotit).
- Určete zapisovatele.
- Sdělte žákům téma (např. „Co vás napadne, když se řekne ROZVOJ?“).
- Zápis nápadů.
- Shrnutí nápadů, komentář vybraných zajímavých návrhů, definic, námětů apod. (nikoli negativní, jen pozitivní).

BRAINWRITING

Obdoba brainstormingu, také jde o sběr nápadů, názorů, podnětů; probíhá písemnou formou. Vhodné k překonání studu, obav sdělit své nápady celé skupině, zároveň přiměje k zapojení i méně aktivní/nesmělé účastníky.

Pomůcky:

- list papíru pro každého žáka
- psací potřeby
- tabule

Postup:

- Vysvětlíte pravidla a cíl brainwritingu (upozorníte, že nejde o test, poslouží pro práci skupiny).
- Rozdělte třídu do skupin po 5–6 žácích.
- Každý žák dostane nadepsaný papír s tématem (např. chudoba).
- Každý žák napíše alespoň 1 nápad.
- Měřte čas, po 2 minutách žáci podají svůj list papíru dalšímu ve skupině.
- Žáci si přečtou předešlé nápady na papíře a připiší další (inspirovaný tím, co už je napsáno).

- Opakuje se, dokud každý nepsal na všechny papíry ve skupině.
- Každá skupina představí ostatním, co její členové zapsali.
- Shrňte a okomentujte, co bylo řečeno (co se opakovalo, napadalo žáky ve všech skupinách, co je originální nápad, podobně jako u brainstormingu).
- Případně je možné jen sesbírat popsané papíry a použít jako zdroj informací pro přípravu vyučovací hodiny – co žáci vědí/nevědí o tématu, co je napadá, zajímá, apod.

DISKUSE V KRUHU

Metoda pro usnadnění, rozproudění skupinové diskuse. Cílem je, aby každý člen skupiny měl možnost vyjádřit se k tématu, přispět do diskuse, získal prostor; rozvíjí komunikační dovednosti a posiluje vztahy. Důležitý je demokratický princip a vystupování učitele v roli moderátora diskuse, nikoli přednášejícího.

Pomůcky:

- židle (polštáře) na sezení
- předmět pro předávání v kruhu (míč, plyšová hračka, klobouk apod. – dále nazýván jako „mikrofon“)

Postup:

- Žáci i učitel sedí v kruhu (uprostřed by neměla být žádná velká fyzická překážka – stůl, lavice apod.).
- Vysvětlíte pravidla: každý mluví, jen když drží v ruce „mikrofon“; každý může svobodně vyjádřit svůj názor, jakýkoli podnět a příspěvek do diskuse je vítán.
- Aktivita na úvod – je vhodné začít jednoduchou aktivitou, kdy žáci reagují na jednoduchá prohlášení a každý, kdo by odpověděl „ano“, udělá krok dopředu, „ne“ je krok zpět (případně sednout); začíná se prohlášeními typu „Mám domácí zvíře“ nebo „Mám rád vanilkovou zmrzlinu“, po několika konstatováních se přejde k prohlášením, která jsou relevantní k tématu celé aktivity (např. „Chtěl bych cestovat do Afriky“); prohlášení nemají být moc složitá, jde o vstupní, krátký úvod k diskusi v kruhu.
- Vezměte si do ruky „mikrofon“, vyslovte začátek nějaké věty (představující hlavní téma diskuse) a požádejte žáky, aby větu dokončili (například: „Odhaduje se, že pouze necelých 70 % dospělých lidí na světě umí číst a psát. Podle mého názoru...“).
- Vystupujte v roli moderátora diskuse žáků na dané téma.
- Shrňte hlavní myšlenky, uzavřete diskusi.

MYŠLENKOVÁ MAPA (MIND MAP)

Pomůcky:

- velký list papíru
- psací potřeby

Postup:

Technika pro grafické znázornění myšlenek, řešení problému, pomoc při studiu (zpřehlednění komplexního problému).

- Ve středu čistého papíru napište hlavní téma.
- Části problému, dílčí témata vepište kolem středu a spojte čarami s hlavním tématem, každé podtéma můžete dále rozvíjet a větvit a podle potřeby spojovat s jinými větvemi a tématy na mapě.
- Používejte barvy, symboly, obrázky.
- Pro označení větví používejte hesla nebo krátké věty.

VZÁJEMNÉ VZDĚLÁVÁNÍ (PEER EDUCATION)

Postup:

MLadí lidé předávají svoje znalosti svým vrstevníkům (žáci svým spolužákům ve třídě); skupina žáků (nebo jednotlivců) si najdou informace k určitému tématu a podělí se o své znalosti s ostatními. Důležitá je zvolená metoda, ne přečtení referátu, ale důraz na způsob podání, prezentace, aktivní zapojení spolužáků.

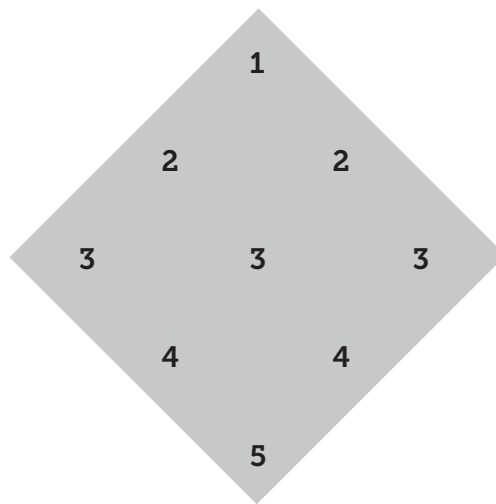
ŘAZENÍ PODLE PRIORIT

Postup:

Metoda s cílem vyjasnění názorů a povzbuzení debaty ve skupině.

- Napište na kartičky prohlášení/témata/předměty, které je třeba seřadit.
- Rozdělte žáky do malých skupin nebo dvojic.
- Zadejte žákům úkol, ať seřadí kartičky podle důležitosti.
- Jednotlivé skupiny prezentují ostatním, jak kartičky seřadily.
- Vedte diskusi, jejímž cílem je shoda celé třídy na pořadí.

Další variantou prioritizace je **metoda diamant** – řazení priorit do tvaru diamantu, kdy nejdůležitější je nahoře, nejméně důležité dole:

2

PŘEMÝŠLENÍ – DISKUSE – KOMPROMIS

Cílem metody je formulace vlastního názoru, zamyšlení nad problémem, diskuse, argumentace a hledání kompromisu. Výhodou je i zapojení všech žáků do aktivity.

Postup:

- Zadejte žákům úkol, ať si promyslí určitý problém a napíší své vlastní stanovisko.
- Poté ať ve dvojicích porovnají své názory a prodiskutují je.
- Dále ať utvoří větší skupiny a snaží se najít společné stanovisko.
- Takto vytvořené skupiny prezentují své názory celé třídě (případně je možné spojovat skupiny a diskutovat, dokud celá třída nenalezne společné řešení).

STROM ANALÝZA

Metoda na prozkoumání příčin a důsledků určitého problému.

Pomůcky:

- velký list papíru (A1) s jednoduchou kresbou stromu
- psací potřeby

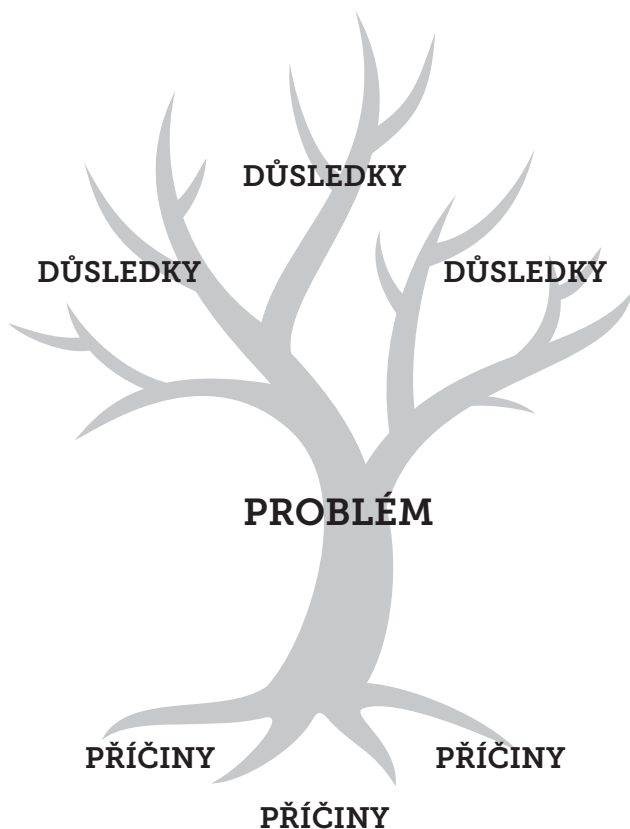
Postup:

- Rozdělte třídu do skupin.
- Dejte každé skupině papír s kresbou stromu.
- Vysvětlete žákům, že mají na kmen stromu napsat problém/otázku, kterou řeší. Kořeny symbolizují příčiny, větve představují dopady. Povzbudte žáky, ať zapisují svoje nápady do kresby stromu.
- Každá skupina prezentuje svoji analýzu zbytku třídy.
- Vytvořte jednu společnou kresbu stromu, kde budou uvedeny všechny příčiny a dopady, které žáci v jednotlivých skupinách vymysleli.

- Diskutujte se žáky: Pomohla vám tato analýza lépe pochopit zkoumaný problém? Jsou zde nějaké souvislosti mezi jednotlivými příčinami a dopady? Jeví se vám teď zkoumaný problém jednodušší, nebo více komplikovaný? Napadají vás nějaká řešení problému?

(Upraveno dle: Pamoja, Pamoja Teachers Manual 2010–2011)

2

NÁVRHY DALŠÍCH AKTIVIT

Tyto aktivity lze použít například v rámci projektového dne nebo jako mimoškolní aktivitu, popřípadě dlouhodobý projekt. Je důležité, aby aktivitu organizovali a řídili sami žáci, učitel má roli poradce, mentora. Je vhodné, aby si formu a téma zvolili sami žáci na základě svých znalostí a zkušeností získaných v rámci GRV.

Příklady témat: Indie, Afrika, chudoba, spolupráce apod. (lze se inspirovat tématy z manuálu).

Je možné uspořádat například:

- výstavu plakátů
- divadelní představení
- hudební představení
- filmový klub
- studentskou konferenci
- vytvořit informační stánek (přímo ve škole nebo na veřejném místě ve městě)
- soutěž esejů
- internetovou diskusi (na sociální síti)
- vytvořit blog nebo internetovou stránku
- pozvat hosta/odborníka na diskusi
- dobrovolnickou pomoc

Úvodní aktivity / Zvíře

VSTUPNÍ AKTIVITA K TÉMATŮM ROZVOJE, ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE A HUMANITÁRNÍ POMOCI. ŽÁCI SE V MALÝCH SKUPINÁCH SNAŽÍ BEZ POMOCI SLOV VYTVOŘIT ZVÍŘE Z PAPÍRU A UČÍ SE TAK KOOPEROVAT A CHÁPAT DYNAMIKU VÝVOJE SKUPINY. ŽÁCI SI UVĚDOMÍ ROLI JAZYKA PŘI SPOLUPRÁCI.

3

AKTIVITA 1

CÍLE

- Žáci se naučí spolupracovat a sdílet zkušenosti.
- Žáci se naučí týmové práci.
- Žáci posilují kompetence k řešení problémů.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Člověk v dějinách
OSV

PODKLADY/POMŮCKY

- velké listy papíru (flipchart, případně lze využít velký novinový formát)

POPIS AKTIVITY

- Rozdělte třídu po 4–6 žácích.
- Každá skupinka skupina žáků dostane 1 velký papír.
- Oznamte žákům, že mají pět minut na to, aby z papíru trháním vytvořili nějaké zvíře. Každý žák může udělat jen jedno trhnutí, pak musí následovat další. Žáci by se měli vystřídat maximálně 4krát. Důležité je, že není dovoleno mluvit. Různé signály neverbálního charakteru jsou ale povoleny.

Diskuse

- Následuje 15 minut diskuse o práci ve skupině o pocitech jednotlivých žáků:

Co jste udělali za zvíře?

Co si z aktivity pamatujete?

Jaký moment se vám vybaví, když si vzpomenete na aktivitu?

V který moment jste se cítili frustrovaní?

Proč jste se cítili frustrovaní?

Co vnímáte jako důležité okamžiky, že se nakonec zvíře podařilo vyrobit?

Co se nepovedlo?

Co vám chybělo během této aktivity?

Je potřeba jazyk, abyste se domluvili?

Jaké jméno byste dali této aktivitě?

VARIANTY

Tuto aktivitu lze použít i jako výchozí aktivitu ke vzdělávacímu obsahu Počátky lidské společnosti (viz Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, str. 45).

Hic sunt leones

ŽÁCI PRACUJÍ S RŮZNÝMI KARTOGRAFICKÝMI ZOBRAZENÍMI SVĚTA V ROZDÍLNÝCH HISTORICKÝCH EPOCHÁCH A KULTURÁCH. ŽÁCI SI UVĚDOMÍ ROZDÍLNÉ POJETÍ VNÍMÁNÍ SVĚTA A RELATIVITU KARTOGRAFICKÝCH ZOBRAZENÍ NEJEN V MINULOSTI, ALE I V SOUČASNOSTI.

3

AKTIVITA 2

CÍLE

- Žáci se seznámí s různými kartografickými vyobrazeními světa v různých epochách, včetně současnosti.
- Žáci se zamyslí nad vnímáním světa v různých historických epochách a v různých civilizacích.
- Žáci se zamyslí nad výrobou map a jejich orientací.
- Žáci se naučí pracovat s různými úhly pohledu na minulost i na současnost.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Člověk v dějinách (historické prameny, historický čas a prostor)
VMEGS, MKV

PODKLADY/POMŮCKY

- různé typy map vytištěné na papír
- projektor a počítač (či jiné promítací zařízení)
- prezentace Svět v dějinách

POPIS AKTIVITY

- Rozdělte třídu do skupin po 4–5 žácích.
- Do každé skupiny rozdejte 2–3 mapy tak, aby mapy pro každou skupinu obsahovaly jak ukázky map minulých, tak i současných.
- Požádejte žáky, aby ve skupinkách 5–10 minut diskutovali nad tím, co vidí. (Co je to za mapu? Z které doby pochází? Proč si to myslíte? Co vás na ní zaujalo? Vyznáte se v ní?)
- Každá skupinka si pak vybere jednu mapu a tu představí zbytku třídy. Vysvětlí, co si o ní myslí a proč je právě tato mapa zaujala.
- Promítněte prezentaci Svět v dějinách a v krátkosti představte některé mapy. Prezentaci si upravte podle své potřeby (není nutné promítat všechny mapy).
- Diskutuje se žáky nad odlišným vnímáním světa v dějinách i v současnosti.

VARIANTY

Pokud jde o mladší žáky, lze na zadní stranu vytištěných map napsat, co je to za mapu či z jaké doby pochází. Pro mladší žáky je také vhodnější vytisknout mapy, které jsou označeny „interpretace“. Tyto mapy jsou snáze čitelné. V případě nedostatku času nebo promítacího zařízení není nutné promítat prezentaci Svět v dějinách, ale učitel by měl po prezentaci skupinek žáků alespoň ústně stručně představit některé významné mapy a zařadit je do historického kontextu.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Tuto aktivitu lze v modifikované podobě najít i v jiném manuálu Charity ČR – Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce v hodinách zeměpisu, kde je pozornost zaměřena na různé typy kartografických zobrazení v současnosti.

Změna je život

ŽÁCI SI UVĚDOMÍ, ŽE JEDNOTLIVÉ REGIONY SVĚTA SE MOHOU CO DO ROZVOJE LIŠIT V PRŮBĚHU DĚJIN, TO ZNAMENÁ, ŽE V NĚKTERÉ ETAPĚ DĚJIN PATŘÍ REGION K ROZVINUTÝM, V JINÝCH K MÉNĚ ROZVINUTÝM. ŽÁCI PŘEMÝŠLEJÍ NAD TÍM, CO K ROZVOJI MOHLO VÉST. ŽÁCI SE UČÍ PRACOVAT S INFORMACEMI.

3

AKTIVITA 3

CÍLE

- Žáci se naučí pracovat s časovou osou.
- Žáci si uvědomí rozdílný historický vývoj různých geografických oblastí.
- Žáci si uvědomí možné příčiny rozvoje a úpadku.
- Žáci pracují s informacemi a dávají je do kontextu.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Člověk v dějinách (historické prameny; historický čas a prostor)
VMEGS, MKV

PODKLADY/POMŮCKY

- velký čistý papír (A3 nebo flipchart)
- vytištěné a rozstříhané pracovní listy Změna je život
- tužky, pastelky, lepidlo

POPIS AKTIVITY

- Rozdělte třídu do skupinek po 4–5 žácích.
- Do každé skupinky dejte jeden čistý velký papír a požádejte žáky, aby nakreslili časovou osu. Na časové ose ať zaznamenají asi v polovině rok nula.
- Rozdejte žákům rozstříhaný pracovní list Změna je život. V každé skupince jsou tedy tři informace týkající se Egypta, Indie a českých zemí.
- Požádejte žáky, aby spojili tři události ze stejného časového období a přilepili je na časovou osu. Ke třem časovým úsekům by tedy pokaždé měla být přiřazena informace týkající se Egypta, Indie a českých zemí.

Diskuse

- Diskutujete se žáky o jednotlivých etapách:
Co vás zaujalo a překvapilo?
Jak se jednotlivé regiony ve stejném období lišily?
Co mohlo způsobit, že se lišily?
Tyto regiony jsou od sebe značně vzdálené. Kdy se mohly v dějinách setkat?
Jakým způsobem? Jak je to v současné době?
Některé informace byly pro vás určitě nové. Co jste se dozvěděli?
Překvapilo vás např., že v Indii byla premiérkou žena?

VARIANTY

Pokud máte dostatek času, můžete požádat žáky, aby k časové ose připsali či přimalovali další důležité události, které ke třem vybraným regionům znají. V následné diskusi můžete debatovat o tom, proč o jednotlivých regionech/etapách vědí tak málo nebo naopak hodně.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Žáci nižších ročníků nebudou znát moderní dějiny, proto by tyto texty měly sloužit pouze jako orientační. Případně se můžete zaměřit pouze na dějiny českých zemí a jednoho státu.

Témata / Humanitární pomoc

BRAINSTORMING SE ŽÁKY NA TÉMA
„HUMANITÁRNÍ POMOC“

LÉKY POTRAVINY
TSUNAMI VÝBUCH
AFRIKA SOPEK
LÉKAŘI
KATASTROFY
PŘÍRODNÍ
ZEMĚTŘESENÍ
NA HAITI –
POSLAT LÉKY,
POTRAVINY,
STAVEBNÍ MATERIÁL
EPIDEMIE
POMOC PRO
POSTIŽENÉ OBLASTI
INFEKČNÍ
NEMOCI
PENÍZE
Hladomor
INDIE
CHUDOBA
SOCIÁLNÍ POMOC TĚM, KDO
NEROVNOST JI POTŘEBUJÍ

TEORIE

CO JE HUMANITÁRNÍ POMOC?

Cílem humanitární pomoci je co nejrychleji poskytnout pomoc a snížit utrpení lidí, kteří se ocitli v ohrožení způsobeném katastrofou nebo konfliktem; tedy:

- zachraňovat životy
- snižovat strádání
- chránit důstojnost dotčených osob

Humanitární pomoc je bezprostřední krátkodobá pomoc, která lidem zasaženým humanitární krizí pomůže uspo-

kojit jejich základní životní potřeby v oblastech:

- voda/hygiena
- potraviny/výživa
- obydlí
- zdravotní péče

Humanitární pomoc obvykle zahrnuje poskytnutí stanů, příkrývek, potravin, vody, léků, lékařských zařízení, zařízení na čištění vody, paliva apod.

KDY JE HUMANITÁRNÍ POMOC POSKYTOVÁNA? CO ZNAMENÁ POJEM HUMANITÁRNÍ KRIZE?

4.1

Poskytuje se v případech krize vyvolané:

- **přírodní katastrofou** (zemětřesení, povodně, tsunami, sopečný výbuch, sesuvy půdy, tropické bouře, sucha, požáry, extrémní teploty, epidemie apod.); v nedávné době například:
 - zemětřesení na Haiti v lednu 2010
 - zemětřesení v Chile v únoru 2010
 - tajfun a povodně v JV Asii a Číně v červnu a červenci 2010
 - povodně ve střední Evropě během května 2010
 - povodně v Pákistánu v létě 2010
 - dzud (extrémně nízké teploty spojené se silnými sněhovými srážkami) v Mongolsku na přelomu let 2009 a 2010
 - zemětřesení a vlna tsunami, které mimo jiné způsobily havárii v jaderné elektrárně Fukušima v Japonsku v roce 2011
 - zemětřesení v Číně a v Íránu v roce 2013 apod.
 - tajfun na Filipínách v roce 2013
- **katastrofou způsobenou lidmi**, například:
 - průmyslová havárie v Bhópálu v Indii v roce 1984
 - havárie v Černobylské jaderné elektrárně v roce 1986
 - havárie jaderné elektrárny Fukušima v Japonsku v roce 2011
- **ozbrojeným konfliktem**, může se jednat o aktuální, právě probíhající nebo nedávno ukončený konflikt (např. Irák, Afghánistán, Sýrie)
- **dlouhodobým konfliktem**, souběhem několika krizových událostí. Jedná se o krizové, dlouhodobě nestabilní oblasti v komplexní a dlouhodobé humanitární krizi (např. Kašmír, Barma, Čečensko, Kolumbie, Demokratická republika Kongo, subsaharská Afrika apod.)

Humanitární krize

nebo „humanitární katastrofa“ je událost nebo série událostí, která představuje zásadní ohrožení zdraví, bezpečnosti nebo naplnění základních životních potřeb velké skupiny lidí. Ozbrojené konflikty, epidemie, hlad, přírodní katastrofy a jiné závažné mimořádné události, to vše může zahrnovat nebo vést k humanitární krizi.

CO SE DĚJE PO KATASTROFĚ? KDO A JAK POMÁHÁ?

V „první linii“ pomáhají:

- týmy lékařů (ošetření raněných a nemocných, polní nemocnice, záchranné týmy...)
- bezpečnostní složky (např. experti na vyhledávání min, ochrana civilistů, ochrana humanitární pomoci, bezpečnostní stabilizace postižené oblasti apod.)
- logistické týmy (přeprava hmotné pomoci, sklady, koordinace, mapování potřeb apod.)
- specialisté na zajištění dalších chybějících funkcí – např. budování alternativních komunikačních prostředků
- pracovníci poskytující krizovou psychosociální pomoc

AKTÉŘI

První, kdo reaguje na katastrofu, jsou místní lidé; poskytují pomoc, provádějí záchranné operace a rekonstrukci. Možnosti a schopnosti místních reagovat na krizovou situaci se velmi liší, závisí:

- na situaci v regionu (ekonomická, bezpečnostní, infrastruktura apod.)
- rozsahu krizové situace – velikosti katastrofy, počtu zasažených obyvatel apod.

Pokud zasažená komunita (stát) nedokáže svými prostředky situaci zvládnout, přichází na pomoc mezinárodní/zahraniční organizace.

Klíčoví aktéři:

- místní obyvatelé
- místní vláda
- nevládní neziskové organizace humanitárního zaměření (národní i mezinárodní)
- bezpečnostní složky
- soukromý sektor (pronájem zařízení, dopravních prostředků apod.)

Další velcí poskytovatelé prostředků:

- agentury OSN – UNHCR (Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky), UNICEF (Dětský fond OSN), WFP (Světový potravinový program), OCHA (Úřad pro koordinaci humanitární činnosti OSN) a další
- generální ředitelství Evropské komise pro humanitární pomoc (ECHO)
- jednotlivé státy mezinárodního společenství

Znamé mezinárodní a české organizace poskytující humanitární pomoc:

- Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce (<http://www.icrc.org/>)
- Lékaři bez hranic (www.msf.org, www.lekari-bez-hranic.cz)
- International Rescue Committee (www.theirc.org)
- Caritas Internationalis (www.caritas.org)
- Oxfam (www.oxfam.org)
- Care (www.care.cz, www.care.org)
- Save the Children (www.savethechildren.org)
- World Vision (www.worldvision.org)
- Charita Česká republika (www.caritasczech.org)
- Adra (www.adra.cz)
- Člověk v tísni (www.clovekvtisni.cz)

TAKŽE HUMANITÁRNÍ POMOC ZAČÍNÁ KRÁTCE PO KATASTROFĚ A KONČÍ...?

Humanitární pomoc není jen rozdávání jídla a přikrývek, ale důležitou součástí jsou další činnosti v dlouhodobém časovém horizontu:

Posouzení situace, mapování potřeb

Poskytování humanitární pomoci je zahájeno posouzením situace a mapováním potřeb bezprostředně po události. Mapováním potřeb rozumíme zjišťování potřeb zasažených lidí – identifikování zvláště ohrožených skupin, zjišťování, která oblast je zasažena nejhůře a jakým způsobem (chybí zdroj pitné vody, jinde chybí přístřeší, někdo je více ohrožen násilím apod.). Znalost politické, bezpečnostní, společenské a ekonomické situace je nutná pro efektivní poskytování humanitární pomoci, je nutné vycházet z místních specifik (jiným způsobem probíhá poskytování humanitární pomoci po zemětřesení na Haiti a jinak např. v Itálii).

Při poskytování humanitární pomoci je nutné vzít v úvahu:

- rozsah a trvání krize (počet obětí, zasažených lidí, velikost území, případně doba trvání krize)
- ekonomickou situaci v regionu (chudoba)
- zvyky a další specifika postižených skupin
- podnebí (teplo, zima, sucho, monzun, případně další možná rizika, např. období hurikánů apod.)
- bezpečnostní situaci (míra kriminality, přítomnost nebezpečných zařízení v regionu apod.)
- rozvoj infrastruktury
- fungování státní správy (včetně míry připravenosti na případné krizové události, systém civilní ochrany, vlastní záchranný systém)
- případnou přítomnost mezinárodních organizací a vojenských sil, využitelných pro bezpečnostní stabilizaci i samotnou distribuci humanitární pomoci
- fungování místních neziskových organizací

Mapování potřeb probíhá nejen bezprostředně po katastrofě, ale i opakovaně během poskytování pomoci.

Mobilizace zdrojů

Získávání zdrojů na efektivní pomoc, zejména se jedná o pomáhající profesionály a finanční prostředky.

Vyhodnocení

Shrnutí průběhu poskytování pomoci, analýza slabých a silných stránek, návrhy na zlepšení a sepsání ověřených postupů využitelných pro případné další podobné události.

Prevence / příprava strategie

Jaký bude postup v případě další podobné katastrofy; personální, materiální a finanční zajištění, plán spolupráce a koordinace s jinými aktéry; prevence – snižování rizika.

KDY DOJDE K UKONČENÍ POMOCI? CO SE DĚJE DÁL V POSTIŽENÝCH OBLASTECH?

Humanitární pomoc při mimořádných událostech je krátkodobá (odlišné je to v případě dlouhotrvajících humanitárních krizí, kdy je poskytování humanitární pomoci dlouhodobou záležitostí). Operace obvykle trvají několik měsíců.

V době ukončení poskytování humanitární pomoci by osoby, kterým byla pomoc poskytována, měly mít situaci pod kontrolou nebo je jim poskytována jiná, dlouhodobější forma pomoci – rozvojová pomoc (viz kapitola 4 Rozvojová spolupráce).

Cílem humanitární pomoci není jen vrátit život zasažených lidí do stavu, v jakém byl před krizí/katastrofou; je nutné brát v potaz možná budoucí rizika a snažit se jim předcházet.

Na humanitární pomoc poskytovanou v rozvojových zemích navazuje rozvojová spolupráce; v případě komplexních dlouhodobých krizí se humanitární pomoc a rozvojová spolupráce prolínají, běží současně.

Světová katastrofa?

ŽÁCI PRACUJÍ S RŮZNÝMI POPISY HUMANITÁRNÍCH KATASTROF Z MINULOSTI I DNEŠNÍ DOBY A PŘEMÝŠLEJÍ NAD SMYSLEM TĚCHTO SDĚLENÍ, JEJICH DOSAHEM I NAD DOBOVÝM KONTEXTEM. DÍKY UKÁZKÁM Z RŮZNÝCH PRAMENŮ PŘEMÝŠLEJÍ ROVNĚŽ NAD AUTORY TĚCHTO TEXTŮ I NAD LITERÁRNÍ FORMOU.

CÍLE

- Žáci se naučí pracovat s různými prameny a vyhodnocovat je dle historického kontextu.
- Žáci si uvědomí subjektivitu autora.
- Žáci si uvědomí relativitu katastrof a následných krizových situací.
- Žáci si uvědomí možnosti a limity humanitární pomoci.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Modernizace společnosti (kulturní rozrůzněnost doby) podle povahy textů např. i Nejstarší civilizace, Počátky evropské kultury, Křesťanství a středověká Evropa
VMEGS, MV

PODKLADY/POMŮCKY

- historické texty Popis moru, Dopis Tacitovi a Popis zemětřesení v Lisabonu
- vytištěné minimálně dva texty (jeden z historie, jeden z nedávné současnosti), které budou využity při hodině (Humanitární katastrofa v súdánském Dárfúru, Chudé Haiti zdevastovalo zemětřesení, Japonsko zasáhlo devastující zemětřesení a tsunami a V Somálsku nastala humanitární katastrofa)
- tabule (příp. flipchart)

POPIS AKTIVITY

- Rozdělte žáky na dvě poloviny. Jedna část dostane text s popisem zemětřesení v Lisabonu (Charles Davy) nebo popisem moru (Giovanni Boccaccio) či popisem výbuchu Vesuvu (Plinius mladší). Druhá část dostane text s informacemi o zemětřesení na Haiti nebo v Japonsku, případně o krizi v Somálsku či Dárfúru.
- Žáci mají několik minut na to, aby si text přečetli.
- Požádejte, aby žáci z první skupiny charakterizovali, o co v textu jde. Jejich zjištění zapisujte na jednu část tabule.
- Požádejte o totéž i druhou skupinu. Jejich zjištění napište na druhou část tabule.
- Stručně zařaďte texty do historického kontextu.

Diskuse

- Diskutujte s žáky nad těmito tématy (vyberte dle kontextu a také podle věku žáků):

Co mají tyto texty společného? Vidíte tu nějaké souvislosti? (Učitel může zakroužkovat či nějak spojit podobná tvrzení zapsaná na obou stranách tabule.)

O jaký jde literární žánr? Co bylo původně cílem těchto popisů? Kdo byl/čím byl autor? Proč to autor vůbec psal?

Pro koho byly tyto texty pravděpodobně určeny? Kdo si myslíte, že to četl/měl číst? Proč?

4.1

AKTIVITA 4

Ke komu se tyto texty v době svého vzniku určité nedostaly? Proč?

Jakou pomoc mohli očekávat obyvatelé postiženého města/regionu v dané době?

Kdo by jim mohl přijít na pomoc a proč?

Zkuste se zamyslet, jak se lišila pomoc v antice/středověku/novověku/dnes? Jak reagovali na popsané katastrofy lidé na území dnešní České republiky? Mohli se o katastrofě vůbec dozvědět? Pokud ano, kdy se k nim zpráva o katastrofě mohla asi dostat?

Četli jste vy o nějaké katastrofě? Zažili jste nějakou katastrofu? Jaké katastrofy znáte?

Slyšeli jste někdy o nějaké humanitární organizaci? Existovaly humanitární organizace vždy? Kdo dělal v antice/středověku podobnou práci jako dnešní humanitární organizace? Co taková organizace dělá? Jak pomáhá/může pomoci?

VARIANTY

- V této aktivitě jde o práci s textem, a to částečně s textem historickým. Je tedy vhodnější pro starší žáky, kteří mají jistou úroveň kritického čtení. Nejjednodušší varianta je použití textu k zemětřesení v Lisabonu a nějakého textu ze současnosti, který informuje o humanitární krizi kdekoliv ve světě. Můžete ale přidat i texty starší. Texty můžete různě kombinovat. Na CD je jich několik, ale sami můžete najít i další.
- Žáky můžete rozdělit na více skupin (nejen dvě) a každé skupině dát jiný text.
- Texty nemusíte dávat žákům číst v hodině. Můžete jim dát dva či více vybraných textů (vždy ale tak, aby alespoň jeden text byl historický a alespoň jeden současný) přečíst za domácí úkol. V hodině pak můžete pokračovat přímo charakteristikou textů a následnou diskusí.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Informace

Gaius Plinius Caecilius Secundus (61–113 n. l.)

byl římský spisovatel a právník. Protože přišel o otce, byl vychován svým strýcem Pliniem starším. Mezi jeho díla patří také Listy. Jedná se o korespondenci z let 98–108, která je rozdělena do devíti knih. Adresáty jsou kromě císaře různé osobnosti římského života. Ve svém dopise historiku Tacitovi mj. popisuje výbuch Vesuvu v roce 79 a smrt svého strýce Plinia staršího.

V roce 79 došlo k výbuchu Vesuvu, který zcela zničil města Pompeje a Herculaneum.

Giovanni Boccaccio (1313–1375)

byl italský renesanční básník a spisovatel. K jeho nejznámějším dílům patří Dekameron. Jedná se o soubor novel. Jednotlivé příběhy vypráví deset mladých lidí, kteří v roce 1348 utekli před morem, jenž vypukl ve Florencii. V úvodu je nejpodrobnější popis moru ve středověku.

Mor, resp. dýmějový mor, je infekční nemoc přenášená blechami, které se infikovaly na nakaženém hlodavci. V minulosti proběhlo v Evropě několik morových epidemií. Nejničivější z nich byla epidemie v polovině 14. století, která vyhubila až polovinu tehdejšího obyvatelstva. Další morové epidemie se pak v Evropě vyskytly v 17. a v 18. století. V každé z nich padly za obětí řádově statisíce lidí. Z tohoto období pocházejí také morové sloupy, které dali obyvatelé postavit jako díkuvzdání Bohu za konec epidemie.

Ve středověku se mor nazýval „černá smrt“. I když v současné době nejde o častou chorobu, v roce 2013 se objevil např. v Kyrgyzstánu a na Madagaskaru a stále představuje hrozbu.

Charles Davy (1722–1797)

V roce 1755 na svátek Všetech svatých (1. listopadu) zasáhlo Lisabon silné zemětřesení doprovázené vlnou tsunami a následnými požáry města. Lisabon byl téměř zničen. Dnešní seismologové odhadují sílu zemětřesení na 8,5–9 stupňů Richterovy škály. Odhadovaný počet obětí dosáhl několika desítek tisíc. Očitým svědkem se stal britský reverend Charles Davy, který své svědectví zapsal.

Příběh uprchlíka

ŽÁCI SE UČÍ VYHODNOCOVAT INFORMACE ZÍSKANÉ Z AUDIOVIZUÁLNÍHO (FILM) I PSANÉHO MATERIÁLU NA PŘÍBĚHU UPRCHLÍKŮ Z VÁLKOY ZASAŽENÉ SÝRIE. ŽÁCI SE SEZNÁMÍ S PROBLEMATIKOU UPRCHLICTVÍ.

CÍLE

- Žáci se naučí vyhodnocovat informace získané z audiovizuálního materiálu i psaného textu.
- Žáci si uvědomí problematiku uprchlictví.
- Žáci si uvědomí roli humanitárních organizací a dobrovolnictví.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Rozdělený a integrující se svět (studená válka, mimoevropský svět, problémy současnosti)
VMEGS, MKV, MV

PODKLADY/POMŮCKY

- film Útěk ze Sýrie, bezpečný úkryt v Jordánsku
- projektor a počítač nebo jiná promítací technika s reproduktory (pokud budete pouštět film z YouTube, tak je třeba i dobré připojení na internet)
- mapa Blízkého východu

POPIS AKTIVITY

Úvodní část aktivity

- Proveďte se žáky krátký brainstorming na téma uprchlík a humanitární krize, konkrétně pak na situaci v Sýrii. Zachytili žáci něco v médiích? Co?
- Můžete na tabuli napsat hlavní myšlenky.
- Můžete na mapě ukázat, o jaký region se jedná.

Hlavní část aktivity

- Pusťte žákům film Útěk ze Sýrie, bezpečný úkryt v Jordánsku a požádejte je, aby se soustředili. Na tabuli můžete napsat několik záchytných otázek:
- Proč utekli tito lidé ze své země?
- Jakým problémům musí čelit po příchodu do Jordánska?
- Kdo a jak jim v Jordánsku pomáhá?

Diskuse

Jak na vás film zapůsobil? Co se vám líbilo? Co se vám naopak nelíbilo? Co vás překvapilo?

Proč museli tito lidé opustit Sýrii? Proč odešli právě do Jordánska? (Při diskusi se žáky využijte opět mapu a zopakujte si, které země se Sýrií sousedí, protože právě tam směřuje nejvíce syrských uprchlíků.)

Jakým problémům musí uprchlíci v Jordánsku čelit?

Jak jim pomáhají humanitární organizace, v tomto případě síť Charit? Jakou pomoc tyto organizace poskytují a které další humanitární organizace znáte? Při jakých dalších katastrofách pomáhají?

4.1

AKTIVITA 5

Myslíte si, že je správné pomáhat při takovýchto situacích? Proč?

Kdo jsou dobrovolníci, o kterých se mluví ve filmu? Jak pomáhají v Jordánsku? Pomáhal někdo z vás nebo z vaší rodiny jako dobrovolník při nějaké místní akci?

Jak byste teď charakterizovali uprchlíka? Jak se člověk stane uprchlíkem?

Závěrečná část aktivity

- Stručně shrňte řečené a charakterizujte uprchlíka.

VARIANTY

- 1. V případě, že nemáte možnost pustit žákům film, můžete využít variantu s psaným textem Dalal vypráví:

Připravte si vytištěné kopie článku. Po brainstormingu na téma uprchlík a situace v Sýrii rozdejte text. Můžete dát každému žákovi jeden nebo do dvojice.

Požádejte žáky, aby si přečetli článek. Poté je požádejte, aby si článek přečetli ještě jednou a odpověděli na otázky:

Proč utekla Dalal a její rodina ze Sýrie?

Čemu musela Dalal po příchodu do Jordánska čelit?

Jak jí pomohla Charita Jordánsko?

Potom pokračujte v diskusi jako u filmu, pouze modifikujte na kontext článku, protože ten není informačně tak bohatý.

- 2. V případě, že máte čas, můžete otázky u filmu i článku rozšířit o rovinu kritického vnímání mediálních sdělení:

Pro koho byl film asi natočen? Co mohlo být důvodem natočení filmu? (ukázat kritickou situaci syrských uprchlíků; ukázat, co dělá humanitární organizace, v tomto případě Charita ČR a její partnerské organizace; snaha získat nové dárce apod.)

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Informace

Občanská válka v Sýrii vypukla 15. 3. 2011. Konflikt si do konce roku 2013 vyžádal přes 130 000 obětí. Počet uprchlíků vzrostl na téměř 2,5 milionu a urgentní humanitární pomoc potřebuje asi 9,3 milionu obyvatel. Podle OSN se jedná o největší humanitární krizi současnosti.

Uprchlík je podle zjednodušené definice obsažen v Úmluvě o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a dále v Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků z roku 1967 osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských, národnostních nebo z důvodů zastávání určitých politických názorů. Vzhledem k těmto obavám odmítá ochranu své vlasti.

Vnitřně přesídlené osoby (tzv. IDPs – Internally displaced persons) nehledají ochranu za hranicemi, jako je tomu v případě uprchlíků, ale zůstávají v jiné oblasti v zemi svého původu. Důvody pro jejich útěk z domova bývá často stejný jako u uprchlíků: ozbrojený konflikt, porušování lidských práv apod.

Sadu krátkých rozhovorů s uprchlíky z celého světa můžete najít také na webových stránkách Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR): <http://stories.unhcr.org/>.

Rozvojová spolupráce

BRAINSTORMING SE ŽÁKY NA TÉMA „ROZVOJOVÉ ZEMĚ“

NEROZVINUTÝ PRŮMYSL POMOC LIDEM V NOUZI
ŠPATNÉ ŽIVOTNÍ PODMÍNKY
MONGOLSKO
TEPRVE ROZVÍJEJÍ PRŮMYSL, JSOU ZAOSTALÍ
KONGO
VELKÁ ÚMRTNOST
HIV POZITIVNÍ POMOC OD OSTATNÍCH ZEMÍ
AMERIKA POMOC
KATASTROFY
ASIE
CHOROBY
VELKÁ ČÁST AFRIKY
LEPRA
VYHLADOVĚLÍ
LIDÉ
NEDOSTATEK PRÁCE, NEBO KDYŽ JI MAJÍ, DĚLAJÍ HODNĚ A DOSTÁVAJÍ MÁLO ZAPLACENO
CIZINCI
NEDOSTATEK VZDĚLANOSTI
SOMÁLSKO
ŽLOUTENKA

TEORIE

CO JE TO ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE?

Co máme na mysli, když mluvíme o rozvoji? Rozvoj lze definovat jako proces zlepšování původního stavu, kvalitativní změnu. Nemá jen ekonomický rozměr, ale i kulturní, environmentální, sociální, politický; rozvoj ve smyslu zlepšení kvality života.

Co máme na mysli, když mluvíme o spolupráci? Pojem „rozvojová spolupráce“ zdůrazňuje aktivní roli příjemců pomoci, kdy nejsou jen pasivními příjemci, ale vstupují do projektů jako partneři.

Cílem rozvojové spolupráce je zlepšení podmínek, ve kterých lidé žijí (tedy zlepšení kvality života), a to nejen v ekonomické, ale také sociální a politické oblasti (demokracie, lidská práva).

Zjednodušeně řečeno: někdo, kdo má prostředky (finanční nebo materiální), znalosti a příležitost, pomáhá zlepšit situaci někoho, kdo žije v horších podmínkách a postrádá dostatečné zdroje, aby mohl sám svými silami zlepšit svou životní situaci; vše se děje v dlouhodobém horizontu a s důrazem na budoucí soběstačnost a udržitelnost.

Například: nezisková organizace zaměřená na rozvoj chudých venkovských oblastí v Indii poskytne lidem na venkově podporu, aby mohli začít drobné podnikání a byli schopni si tímto způsobem zajistit obživu. Zprostředkuje jim základní znalosti a dovednosti pro podnikání (kurzy počítání, základy ekonomiky a práva podnikání, odborné znalosti pro pěstování určité plodiny nebo výroby tradičních uměleckých předmětů) a pomůže se získáním úvěru od banky, případně dotací na nákup technického zařízení.

KDO JSOU POSKYTOVATELÉ A PŘÍJEMCI?

Aktéři rozvojové spolupráce:

- vlády států
 - v roli poskytovatelů poskytují prostředky na zahraniční rozvojovou pomoc (skrze své rozvojové agentury) – zde mluvíme o zahraniční rozvojové spolupráci (viz další strana),
 - v roli příjemců rozhodují o rozdělení prostředků pomoci ve své zemi
- agentury OSN (Rozvojový program OSN, Světová potravinová organizace, Světová zdravotnická organizace)
- UNICEF (Dětský fond OSN), UNIFEM (Rozvojový fond OSN pro ženy)
- mezinárodní finanční instituce – Světová banka, Mezinárodní měnový fond a další finanční instituce
- EU – rozvojovou pomoc poskytují jednotlivé členské státy EU a současně existuje program rozvojové spolupráce celého evropského společenství, poskytovaný přes Evropskou komisi (EuropeAid)
- nevládní neziskové organizace
- veřejnost
- soukromé firmy

Zahraniční rozvojová spolupráce (ZRS) nebo ODA (Official Development Assistance)

je způsob, jakým vyspělé státy pomáhají řešit problémy rozvojových zemí. Na rozdíl od humanitární pomoci, která reaguje na okamžitou potřebu, má rozvojová spolupráce řešit problémy rozvojových zemí dlouhodobě. Jedná se jak o podporu finanční a materiální (např. stavba škol, nemocnic), tak i předávání know-how (např. vzdělávání učitelů, školení porodních asistentek i státní správy).

Oproti dříve užívanému termínu rozvojová pomoc je dnes preferováno spojení rozvojová spolupráce, což má zdůraznit partnerství mezi zemí poskytovatele a příjemce při plánování i realizaci projektů.

(Zdroj: wikipedia.org)

JAKÉ JSOU ZÁSADY ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE?

- **partnerství** – úzká spolupráce s místními subjekty (vládou, místním soukromým i neziskovým sektorem i přímo s lokálními komunitami)
- **systémovost** – projekt zasazený do konkrétních potřeb a priorit dané země, případně oblasti, řešící problémy, které i místní lidé a úřady považují za důležité
- **dlouhodobá udržitelnost** – snaha o zajištění trvalé udržitelnosti dopadů daného projektu a o to, aby i po skončení projektu měly jeho konkrétní výsledky vliv na situaci na místě a byly dlouhodobě využitelné

CO KONKRÉTNĚ JE OBSAHEM ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE?

- **boj s bezprostřední chudobou** – podpora domácí produkce potravin a vody a jejich rovnoměrná distribuce; bez zajištění základních životních potřeb není možný další rozvoj
- **vzdělávání** – šíření gramotnosti, posilování učitelských kapacit a metodologie; vzdělání a přístup k informacím patří k zásadní výbavě pro úspěch v globalizovaném světě, umožňuje další rozvoj i zpomalení populační exploze
- **zdravotnictví** – zlepšení zdravotnického systému, prevence chorob a sociální pomoc infikovaným; šíření HIV/AIDS v rozvojových zemích nepředstavuje jen zdravotní problém, ale nese s sebou také velké množství sociálních problémů
- **rozvoj podnikání** – zvyšování kvalifikace, technická a odborná pomoc; podnikání představuje nový zdroj obživy
- **fyzická infrastruktura** – budování dopravních sítí, telekomunikací; infrastruktura je nutná zejména pro rozvoj podnikání, ale otázkou je, jestli má být financováno z rozvojové pomoci
- **životní prostředí** – řešení ekologických katastrof i problémů způsobených klimatickými změnami (sucho), záchrana druhů živočichů i rostlin, geologický průzkum, zalesňování atd.; mnoho aktivit v této oblasti je vedeno

snahou ochránit životní prostředí pro všechny obyvatele planety

- **energetické zdroje** – například výzkum a realizace projektů v oblasti alternativních zdrojů energie nebo hledání úspor v daných systémech
- **zlepšení postavení žen (women empowerment)** – vzdělávání žen (umožnit absolvovat základní školní docházku a další stupně vzdělávání včetně různých odborných kurzů na získání kvalifikace), osvěta na poli ženských práv (zejména boj proti násilí na ženách a diskriminaci), politická participace žen
- **demokratizace, good governance** – rozvoj oblasti dobrého vládnutí, demokratizace, transparentnost ekonomického systému jako nutného předpokladu pro celkový rozvoj

(Zdroj: Globální problémy a rozvojová spolupráce (Témata, o která se lidé zajímají), Člověk v tísni, o. p. s.)

Rozvojová země

je pojem obecně používaný k označování států, pro něž je typická nízká úroveň materiálního blahobytu. Neexistuje jediná celosvětově přijímaná definice stavu, kdy je stát „vyspělý“, a úroveň ekonomického rozvoje se také může velmi lišit v rámci skupiny rozvojových zemí. V minulosti byl kladen důraz především na hospodářský růst a míru industrializace země. Dnes patří k nejužnavanějším měřítkům Index lidského rozvoje (HDI), který zohledňuje jak ekonomické, tak sociální aspekty rozvoje.

Za rozvojovou tak bývá obvykle označována země s nízkou životní úrovní obyvatelstva, nerozvinutým průmyslem a nízkým HDI.

(Zdroj: wikipedia.org)

Majoritní/minoritní svět

Tento pojem reflektuje skutečnost, že v současnosti žije cca 80 % populace v rozvojových zemích a jen 20 % v rozvinutých zemích, proto se používá termín „majoritní svět“ (pro označení 80 % světové populace žijící v rozvojových zemích); ve většině zemí světa se zpomaluje populační růst, nicméně porodnost je stále mnohem vyšší v rozvojových zemích, takže podíl jejich obyvatel se stále zvyšuje (v roce 1950 to bylo 70 %, přes 75 % v roce 1980, v roce 2025 předpokládáno 85 %), nicméně spotřebovávají jen asi necelých 20 % světového bohatství.

Třetí svět

je označení používané pro státy světa, jež jsou považovány za ekonomicky málo rozvinuté. Rozdělení zemí na „světy“ vzniklo během studené války, kdy jim byly označovány státy, které nepatřily ani do prvního, ani do druhého světa (tj. ani mezi západní kapitalistické státy, ani země socialistického bloku). Přestože je oprávněnost označení hojně diskutována, byl termín přijat mnoha rozvojovými zeměmi, zejména členy Hnutí nezúčastněných zemí.

(Zdroj: wikipedia.org)

Jih a Sever

je nově používané označení rozlišující rozvojové země: (chudý) Jih a rozvinuté země: (bohatý) Sever. Je zde snaha o neutrální označení bez hodnotících stanovisek, že některé země jsou méně rozvinuté, jiné více rozvinuté.

JAK VYPADÁ PROJEKT ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE?

Projekty můžeme rozdělit podle jejich zaměření nebo podle rozsahu projektu (podle objemu finančních prostředků a počtu benefitujících osob):

- **velké strukturální rozvojové projekty** – půjčky od mezinárodních finančních institucí vládám na restrukturalizaci ekonomiky
- **rozsáhlé rozvojové programy na bilaterální úrovni** mezi vyspělými zeměmi (jejich rozvojovými agenturami) a vládami rozvojových států, např. masivní finanční injekce do školství a zdravotnictví a další investice do infrastruktury, telekomunikací apod.
- **menší rozvojové projekty realizované nevládními organizacemi** – konkrétní práce s místními komunitami a posilování vlastních schopností místních obyvatel; např. podpora malého podnikání, rozvoj školství prostřednictvím výstavby škol, podpora zdravotnictví skrze budování zdravotnických zařízení a kurzů, podpora zdrojů obživy apod.

ÚSKALÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

Účinnost pomoci

Finanční objem rozvojové spolupráce ne vždy koresponduje s jejím kvalitním využitím. Toto si uvědomili zástupci rozvinutých i rozvojových zemí, a proto se v roce 2005 konalo v Paříži fórum vysokých představitelů těchto států a mezinárodních organizací. Výsledkem několikadenního jednání se stala Pařížská deklarace o účinnosti pomoci.

Jejími hlavními body jsou:

- **Vlastní řešení:** Rozvojové země si určí vlastní strategii rozvoje, snižování chudoby a korupce. Dále zkvalitní své instituce a skrze ně budou poté dotovány konkrétní projekty tak, aby bylo zajištěno, že investice skutečně jdou do udržitelného rozvoje.
- **Angažovanost místních institucí:** Rozvinuté země se zavázaly k využívání institucí rozvojových zemí v největší možné míře. Při monitorování, přerozdělování a kontrole poskytnuté pomoci by měly hrát hlavní roli taktéž domovské instituce, avšak pokud jejich kvalita není dostatečná, budou oba státy spolupracovat na jejím zlepšení.
- **Harmonizace:** Dárcovské státy se zavázaly ke zjednodušení, zprůhlednění a koordinaci projektů poskytované pomoci tak, aby se v nich mohly instituce zemí přijímajících rozvojovou pomoc co nejlépe orientovat.
- **Zaměření na výsledky:** Výrazně větší pozornost bude věnována efektivitě pomoci. Dárci i rozvojové země se zaměří na výsledky, které po poskytnutí pomoci sociálně-ekonomická situace vykazuje.
- **Vzájemná zodpovědnost:** Oba partneři, dárci i příjemce rozvojové pomoci, jsou zodpovědní za výsledky, kterých bylo dosaženo.

Korupce

Významný faktor, který velmi negativně ovlivňuje snad všechny formy a efektivnost poskytované pomoci, je korupce. Pokud má být rozvojová spolupráce efektivní, musí se nutně dostat k těm nejchudším, což v minulosti nebylo pravidlem. Dnes se již daří s korupcí bojovat daleko úspěšněji. Napomáhá tomu širší obecné povědomí o dárcovských i partnerských zemích. Také větší transparentnost a zjednodušení podpůrných projektů zvyšuje šance chudých lidí jich dosáhnout. Stále však bohužel existují země, kde se pomoc na potřebná místa nedostává, a když ano, tak ve velmi omezeném množství.

Kritika rozvojové spolupráce

Kromě mnoha příznivců má ODA také své kritiky. Nepanuje totiž shoda, zda přispívá k ekonomickému růstu daných zemí. Již od šedesátých let je účinnost ODA opakovaně zpochybňována různými ekonomickými přístupy. Někteří považují ODA za neefektivní, jiní ji vidí jako plýtvání penězi daňových poplatníků. Část kritiků dokonce ODA obviňuje z toho, že skutečný rozvoj brzdí. Navzdory tomu však zůstává hlavním způsobem pomoci vyspělých států.

(Zdroj: Background report. Valné shromáždění (GA) – Oficiální rozvojová pomoc (ODA). Pražský model spojených národů.)

7. Životní prostředí

snížit na polovinu počet lidí, kteří nemají přístup k pitné vodě, zlepšit životy lidí ve slumech a prosazovat respektování životního prostředí

8. Světové partnerství pro rozvoj

propagovat větší spolupráci mezi státy, s důrazem na spravedlivé podmínky pro chudé země v oblasti obchodu, pomoci, dluhů, nových technologií atd.

Rozvojové cíle tisíciletí – Millennium Development Goals (MDGs)

V září roku 2000 se na Summitu tisíciletí všech 189 členských států OSN spolu s Vatikánem a Švýcarskem zavázalo k celosvětovému odstranění extrémní chudoby, jejích příčin a následků, a to do roku 2015.

Základní osnovou se stalo 8 rozvojových cílů rozpracovaných do osmnácti úkolů (přesný seznam cílů a úkolů viz pracovní list k aktivitě 4: „Rozvojové cíle tisíciletí“).

1. Chudoba a hlad

snížit počet lidí, kteří žijí z méně než 1 dolaru na den, na polovinu

2. Základní vzdělání

všechny děti dokončí základní vzdělání

3. Rovnost pohlaví

stejný poměr chlapců a dívek na všech stupních vzdělávání

4. Dětská úmrtnost

snížit o dvě třetiny úmrtnost dětí do věku pěti let

5. Zdraví matek

o tři čtvrtiny snížit počet žen, které zemřou při porodu

6. HIV/AIDS, malárie a další nemoci

zastavit šíření HIV/AIDS, malárie a dalších závažných nemocí

Cholera

ŽÁCI SE DOZVĚDÍ O EPIDEMICKÝCH CHOROBÁCH V MINULOSTI A DNES. ŽÁCI SE ZAMYSLÍ NAD SOUVISLOSTMI MEZI ŠÍŘENÍM NEMOCÍ A KVALITOU ŽIVOTA. ŽÁCI SE ZAMYSLÍ NAD PREVENCÍ INFEKČNÍCH CHOROB, A TO SKRZE DIVADELNÍ PŘEDSTAVENÍ.

CÍLE

- Žáci se naučí vyhodnocovat psané informace.
- Žáci se naučí pracovat s různými cílovými skupinami.
- Žáci jsou schopni získané informace kreativně předat.
- Žáci zvýší své sociální dovednosti.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Rozdělený a integrující se svět (studená válka, mimoevropský svět, problémy současnosti)
VMEGS, MKV, MV

PODKLADY/POMŮCKY

- pracovní list Cholera

POPIS AKTIVITY

- Rozdělte žáky do skupin po 5–7 dětech.
- Dejte do každé skupiny přečíst vytištěný pracovní list Cholera.
- Až žáci dočtou, požádejte je, aby si představili, že jsou pracovníci humanitární organizace, která má za úkol šířit osvětu mezi dětmi v uprchlickém táboře na Haiti. Mnoho tamních dětí neumí dobře číst a psát. Požádejte žáky, aby si připravili pro haitské děti nějakou scénku nebo krátkou divadelní hru, kterou ukáží na význam prevence v boji s cholerou. Výchozí informace mohou najít na pracovním listě Cholera, případně jim informace doplňte.
- Při přípravě scénky mohou použít pomůcky, které se běžně ve třídě vyskytují (např. židle, tabuli, pokud by chtěli něco kreslit, šátky, různé kusy oděvu apod.). Do hraní se nemusí zapojit všichni členové skupiny, může být mezi nimi režisér, někdo, kdo dělá hudební doprovod apod.
- Každá skupina sehraje svoji scénku pro ostatní spolužáky, kteří představují haitské děti.

Diskuse

- Diskutujte s žáky, kteří předváděli scénku, jak se jim připravovalo, zda měli dost informací, zda brali v potaz, že mají před sebou děti apod.
- Diskutujte se žáky, kteří představovali haitské děti, zda pro ně bylo představení srozumitelné apod.
- Zeptejte se dětí, zda znají i jiné epidemické choroby (nyní i v minulosti).
- Co obvykle napomáhá šíření těchto nemocí? Dá se proti nim bránit? Jak?

VARIANTY

- 1. Můžete dětem zadat různé cílové skupiny pro jejich scénky: ženy, matky s malými dětmi, staré lidi apod. Diskutujte pak s dětmi, jak se liší představení pro malé děti a třeba pro seniory.
- 2. Pokud se chcete věnovat tématu epidemických nemocí více než jednu vyučovací hodinu, můžete aktivitu rozšířit o téma středověkého moru. Jako vstupní text vám může sloužit Boccacciův popis moru z Dekameronu, který je přílohou aktivity 4 (Světová katastrofa).

Migrace

ŽÁCI POROZUMÍ PŘÍČINÁM RŮZNÝCH MIGRAČNÍCH VLN V DĚJINÁCH. NA PŘÍKLADU MOLDAVSKÉ RODINY SI VYZKOUŠEJÍ RŮZNÉ ÚHLY POHLEDU NA EKONOMICKOU MIGRACI.

CÍLE

- Žáci si uvědomí příčiny a následky migrace v dějinách i v současnosti.
- Žáci si uvědomí různé úhly pohledu na migraci.
- Žáci posílí své umění diskuse a kompromisu.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Rozdělený a integrující se svět (studená válka, mimoevropský svět, problémy současnosti)
VMEGS, MKV, MV

PODKLADY/POMŮCKY

- pracovní list Migrace – role

POPIS AKTIVITY

Úvodní část aktivity

- Proveďte se žáky brainstorming na téma: Co je to migrace? Názory žáků napište na tabuli.
- Shrňte názory žáků a pokračujte otázkou: Proč lidé migrují? Zeptejte se žáků, zda by oni sami migrovali? Z jakých důvodů? Mají ve svém okolí někoho, kdo odešel do zahraničí? Proč to udělal/a?
- Shrňte žákům, že důvody pro migraci mohou být ekonomické, politické, demografické, osobní, ekologické, případně jiné.
- Požádejte žáky, aby se zamysleli nad dějinami českých zemí a pokusili se určit období, ve kterých lidé migrovali. Jaké k tomu měli důvody? (Podle znalostí žáků se můžete soustředit na starší dobu včetně stěhování národů, pak např. na dobu pobělohorskou včetně Komenského nebo na poválečný rok 1948 nebo 1968, případně po roce 1989.)
- Zeptejte se žáků, jaký je rozdíl mezi emigrací a imigrací.
- Zeptejte se žáků, jaké jsou podle nich hlavní důvody imigrace do České republiky v posledních letech. Odkud k nám imigranti přicházejí?

Hlavní část aktivity

- Rozdělte žáky do skupinek po pěti a rozdejte jim pracovní list Migrace – role.
- Požádejte žáky, aby si v rámci skupinky rozebrali role (každý jednu). Každý žák si svou roli přečte a pokusí se do ní vcítit.
- Nechejte žáky ve skupinkách diskutovat o svých rolích, ať se pokusí ostatním vysvětlit, jak migrace člena rodiny ovlivnila jejich život.

Závěrečná část aktivity

- Diskutujte se žáky, co pro ně bylo překvapivé. Jak se v roli cítili? Je migrace individuální záležitostí? Jak ovlivnila život celé rodiny? Dokáží si představit, že by i oni byli bez rodičů a starala se o ně jen babička? Proč Veronika a Ion vůbec odešli?

VARIANTY

- 1. Předtím, než rozdáte dětem pracovní list Migrace – role, tak jim můžete vysvětlit, že je to příklad rodiny z Moldavska, kde pracovní emigrace do zahraničí dosahuje velmi vysokých čísel. Případně je můžete nechat hádat, odkud rodina pochází.
- 2. Žáci mohou debatovat o různých příčinách migračních vln v rámci světových dějin, nejen o českých zemích.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Informace

Od roku 1998 došlo v Moldavské republice k prudkému nárůstu míry chudoby, která dosáhla jedné z nejvyšších hodnot (přes 70 %) zaznamenaných v zemích Společenství nezávislých států (SNS). I proto dochází k neustálé migraci pracovní síly, fenoménu, který s sebou přináší nové sociální a ekonomické problémy.

V minulých letech opustila zemi z ekonomických důvodů významná část populace. Až 600 tisíc Moldavanů žije v zahraničí, v roce 2009 se počet migrantů odhadoval na 353 000, což představuje zhruba jednu třetinu národní pracovní síly. Odhaduje se též, že jedna třetina moldavských nestálých migrantů žije střídavě v zahraničí a doma. Jako velmi znepokojivý důsledek masivní migrace se často zmiňuje zatím stále málo známý fenomén „opuštěného dítěte“.

Více o problému opuštěných dětí na stránkách Charity ČR:

<http://svet.charita.cz/kde-pusobime/evropa-a-postsovetske-republiky/moldavsko/moldavsko-kazde-pate-dite-vyrusta-bez-rodicu/>

Děti patří do školy

ŽÁCI PRACUJÍ S FOTOGRAFIEMI DĚTÍ Z KAMBODŽI A SKRZE KONKRÉTNÍ PŘÍBĚHY SI UVĚDOMÍ MOŽNÉ PŘÍČINY TOHO, PROČ NEMOHOU DĚTI CHODIT DO ŠKOLY.

CÍLE

- Žáci porozumí odlišnostem ve školách v jiných částech světa.
- Žáci přemýšlejí, jak chudoba může omezit možnosti učení.
- Žáci přemýšlejí o možných geopolitických důvodech, které znemožňují chodit dětem do školy.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Rozdělený a integrující se svět (studená válka, politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření, rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět, problémy současnosti)
VMEGS, MKV, OSV

PODKLADY/POMŮCKY

- prezentace Různé školy
- prezentace Děti patří do školy
- projektor a počítač

POPIS AKTIVITY

Úvodní část aktivity

- Rychlý brainstorming na téma škola/vzdělání v minulosti a dnes. Jak vypadala škola v minulosti? Vzpomenete si na nějaké osobnosti? Odkdy máme povinnou školní docházku? Zeptejte se, zda si žáci dokáží představit, že škola může vypadat i jinak, než ji znají. Navštívili jste někdo nějakou školu v jiné zemi? Čím se liší?

Hlavní část aktivity

- Pustte žákům prezentaci „Různé školy“. Žáci mohou hádat, odkud je která škola a vysvětlí, jak na to přišli. Můžete diskutovat o tom, v čem se školy liší.
- Zeptejte se žáků, zda vědí, že jsou země, kde si rodina nemůže dovolit posílat děti do školy. Jaké pro to mohou být důvody?
- Jsou i v ČR děti, které nemohou chodit do školy? Pokud ano, jaké mohou být důvody? (např. děti s nějakým postižením apod.)
- Ukažte dětem prezentaci „Děti patří do školy“, kde jsou fotografie dětí z Kambodži (jedné z projektových zemí programu Zahraniční rozvojové spolupráce České republiky).
- Vysvětlíte žákům, že tyto fotografie pocházejí z projektů rozvojové spolupráce, které se snaží začlenit do kambodžských škol postižené a jinak znevýhodněné děti.
- Nechte žáky hádat, proč je pro děti na fotografiích obtížné začlenit se do školy.
- Zasadte kambodžský projekt do historických souvislostí, které měly dopad i na školský systém (bývalá francouzská kolonie, vláda Rudých Khmerů apod.)

Diskuse

Chtěli byste žít v Kambodži? Víte o ní ještě něco jiného? (Je možné, že některý z žáků Kambodžu navštívil nebo zná největší chrámový komplex na světě, Angkor Vat).

Překvapilo vás na fotografiích něco?

Proč si myslíte, že je pro Kambodžu důležité, aby její děti chodily do školy?

VARIANTY

- 1. Pokud nemůžete nebo nechcete promítat, můžete některé fotografie z prezentací vytisknout a rozdat žákům. V tomto případě však zvažte, zda je nerozdělit od menších skupin a každé skupině dát fotografie zvlášť.
- 2. V případě, že jste se v některé z předchozích hodin dotkli tématu rozvojových cílů tisíciletí, zdůrazněte žákům v úvodní části hodiny, že jedním z cílů je i zpřístupnění základního vzdělání pro všechny. Pokud jste o rozvojových cílech nikdy nemluvili, v závěrečném shrnutí můžete zmínit, že něco takového existuje.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Informace

Výstava fotografií Charity ČR Děti patří do školy má za cíl seznámit veřejnost s faktem, že ani v 21. století není vzdělávání samozřejmostí. Více informací nejen o výstavě naleznete na webové adrese www.detipatri-doskoly.cz.

Kambodža

Patří mezi nejchudší země v jihovýchodní Asii. Během řádění Rudých Khmerů v letech 1975 až 1979 byla vyvražděna asi čtvrtina tehdejší populace, cca 2 miliony lidí. Obyvatelstvo země bylo vystěhováno do vesnických gulagů, kde realizovali utopickou ideu agrárního komunismu. Rudí Khmerové uzavřeli státní hranice, zrušili peníze a zcela zemi izolovali. Systematicky byla likvidována inteligence včetně lékařů a učitelů. Trest smrti byl i za nošení brýlí. Až v roce 2012 byl mezinárodním trestním tribunálem odsouzen první z vedoucích činitelů Rudých Khmerů, vedoucí tehdejší největší věznice S-21, Kang Kek Iew.

Kolonialismus

ŽÁCI BUDOU HLEDAT SOUVISLOSTI MEZI SOUČASNÝMI GLOBÁLNÍMI PROBLÉMY A VAZBAMI NA KOLONIALISMUS. NA KONKRÉTNÍM PŘÍKLADU Z DNEŠNÍ ZAMBIE SI VYZKOUŠEJÍ, JAK VYPADÁ PRÁCE ROZVOJOVÉHO PRACOVNÍKA V PRAXI, V TOMTO PŘÍPADĚ LÉKAŘE.

CÍLE

- Žáci si prohloubí práci s mapou.
- Žáci rozvíjí dovednosti kritického myšlení a kritického čtení.
- Žáci umějí prezentovat svůj názor.
- Žáci si uvědomí některé globální problémy a možnosti jejich řešení.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Modernizace společnosti (kulturní rozrůzněnost doby, konflikty mezi velmocemi, kolonialismus)

Moderní doba (první světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky, mezinárodní politická a hospodářská situace ve 20. a 30. letech)

Rozdělený a integrující se svět (rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět, problémy současnosti, věda, technika a vzdělání jako faktory vývoje)

VMEGS

PODKLADY/POMŮCKY

- příloha Slepá mapa světa
- barevné tužky
- papír
- článek Čeští lékaři v Zambii

POPIS AKTIVITY

Úvodní část aktivity

- Rozdělte žáky do skupin po 3–5. Do každé skupiny rozdejte jednu slepou mapu světa.
- Požádejte žáky, ať zakreslí do slepé mapy světa bývalé kolonie.

Diskuse

Které dnešní státy jsou bývalými koloniemi?

Které mocnosti měly v historii kolonie? V kterém období?

Hlavní část aktivity

- Pokud budou žáci tápat, zasadte některé oblasti do širšího historického kontextu.
- Diskutujte se žáky nad globálními problémy. Můžete použít metodu brainstormingu. Výsledkem by mělo být několik problémových okruhů, které se bývalých kolonií týkají (např. hranice, etnická rivalita, nerovnoměrné rozdělení zdrojů, lidská práva, nefungující státní aparát apod.).
- Řekněte žákům, že zůstanete u jedné oblasti, a to u části střední Afriky, která patřila k britským državám. Jedná se o oblast dnešní Zambie (dříve Severní Rhodesie).
- Zeptejte se žáků, co si o Zambii pamatují ze zeměpisu.

- Rozdejte žákům pracovní list Čeští lékaři v Zambii, který popisuje typický den českého lékaře, který v Zambii pracuje.
- Požádejte žáky, aby si list přečetli a aby si podtrhli problémy, kterým musí lékaři v Zambii čelit.

Závěrečná část aktivity

- Shrňte se žáky problémy, které objevili.
- Navažte problémy na problémové okruhy, které jste definovali v první části. Překrývají se některé? Pokud ano, které to jsou?
- Zeptejte se žáků, zda je napadají nějaké případné možnosti řešení. Diskutujte s nimi o těchto možnostech.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Informace

Zambie

Zambie je typickým rozvojovým státem. Většina obyvatel zambijské Západní provincie, kde Charita ČR pracuje na projektech zlepšení péče o matku a dítě, se živí zemědělstvím. Jejich produkce pokrývá pouze vlastní potřebu. Lidé mají rovněž velmi omezený přístup k sociálním službám, tedy ke vzdělání nebo zdravotní péči. Hluboké kalaharské písky pokrývající většinu oblasti značně komplikují dopravu a zvyšují náklady na dovoz zboží a poskytování jakýchkoliv služeb. Zambijské zdravotnictví se potýká s jednou z nejvyšších úmrtností matek, novorozenců a dětí do pěti let na světě.

Bingo – napříč dějinami

AKTIVITA, KTERÁ SHRNUJE RŮZNÉ OBLASTI HUMANITÁRNÍ POMOCI
A ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE V MINULOSTI I DNES. MŮŽE SLOUŽIT I JAKO OPAKOVÁNÍ.

CÍLE

- Žáci si upevní některá témata z oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce.
- Žáci se zamyslí nad podobnostmi a odlišnostmi některých témat v minulosti a dnes.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

VMEGS

PODKLADY/POMŮCKY

- vytištěný pracovní list Bingo

POPIS AKTIVITY

- Rozdejte každému žákovi jeden list Binga.
- Sdělte žákům, aby se rozptýlili po třídě a našli spolužáka, který jim odpoví alespoň na jednu otázku z Binga. Pokud spolužák, kterého se zeptali, neví, ať hledají dál. Řekněte žákům, aby jim na každou otázku odpovídal někdo jiný (ale není to povinnost, na některé otázky, např. vyjmenovat pět kolonií, mohou zkombinovat i odpovědi od více spolužáků). Kromě odpovědi, ať napíše také jméno spolužáka, který jim odpověď řekl, aby se eliminovala možnost, že žáci budou podvádět nebo si ze hry dělat legraci.
- Když má někdo vyplněných všech devět polí, zakříčí Bingo, případně si zvolte jiný signál (žák např. přijde na předem určené místo nebo se posadí apod.). Když mají Bingo alespoň tři žáci, hra končí. Pokud se nepodaří vyplnit všechna políčka, např. nikdo nebyl v rozvojové zemi, nevadí. V tom případě nečekejte na Bingo a hru ukončete.

Diskuse

- Diskutujte s žáky nad jednotlivými políčky Binga:

Našli jste odpovědi na všechny otázky?
Které políčko bylo nejobtížnější vyplnit?
Jaké máte nejčastější odpovědi u otázky ...?

VARIANTY

Hru můžete pojmut jako soutěž a pro vítěze si připravit drobnou odměnu.

Pokud nechcete, aby žáci pobíhali a hlučeli po třídě, můžete hru využít i pro samostatnou práci. Rozdejte list Bingo každému žákovi a řekněte, ať každý vyplní svůj list. Kdo má všechny otázky, ať zvedne ruku. V tomto případě však upravte políčko, ve kterém žák hledá někoho, kdo byl v nějaké rozvojové zemi, tzn., nahraďte je jinou otázkou.

Česká republika na poli humanitární pomoci a rozvojové spolupráce

TEORIE

HUMANITÁRNÍ POMOC ČR DO ZAHRANIČÍ

Při poskytování pomoci do zahraničí spolupracují Ministerstvo zahraničních věcí a Ministerstvo vnitra. O jejím poskytnutí rozhodují ministři (popř. vláda) podle naléhavosti situace, finančních zdrojů a v souladu s mezinárodními závazky a vlastními zájmy.

Formy humanitární pomoci ČR do zahraničí:

- záchranná (záchranná jednotka)
- materiální
- finanční
- poradenská
- kombinovaná

Např. v prvním čtvrtletí roku 2013 směřovala finanční humanitární pomoc ČR **v souhrnné výši 28 685 000 Kč** do následujících zemí:

Barma

ADRA – post-konfliktní podpora,
Člověk v tísni – zdravotní péče v konfliktních oblastech

Jižní Súdán

Člověk v tísni – reintegrace uprchlíků, MAGNA Děti v tísni
– zdravotní péče o matky a děti

Afghánistán

Charita ČR – potravinové zabezpečení

Etiopie

ADRA – obnova vodních zdrojů

Konžská demokratická republika

Lékaři bez hranic – komplexní péče o oběti sexuálního násilí

Mali

Mezinárodní výbor Červeného kříže – pomoc obětem konfliktu

Sýrie, Jordánsko, Libanon

Člověk v tísni, Charita ČR, Diakonie ČCE – obyvatelstvo postižené konfliktem a uprchlíci

Tato pomoc je organizována a financována Českou republikou a realizována prostřednictvím mezinárodních organizací (v systému OSN) nebo českých nevládních neziskových organizací. Vedle toho existuje humanitární pomoc poskytovaná nevládními organizacemi a financovaná z jiných zdrojů (veřejné sbírky, finanční dary od nadací apod.), přičemž takto financovaná pomoc je mnohem větší.

Celková částka, kterou ČR poskytla na zahraniční humanitární pomoc (bez zahraniční rozvojové spolupráce) v roce 2009 byla ve výši 85 mil. Kč. V dřívějších letech se částka pohybovala mezi 60 a 70 mil. Kč, rozpočet na rok 2013 byl 73 mil. Kč.

Oproti tomu občané České republiky přispěli např. jen na pomoc obětem zemětřesení na Haiti (leden 2010) částkou 130 mil. Kč (vybráno ve veřejných sbírkách).

Zahraníční rozvojová spolupráce (ZRS) ČR

Termín „zahraniční rozvojová spolupráce (ZRS) ČR“ (dříve rozvojová pomoc) označuje oficiální pomoc státu méně rozvinutým zemím.

Spolupráce primárně vychází z potřeb partnerské strany a jejím cílem je odstraňování chudoby, podpora bezpečnosti a prosperity a rozvoj demokracie.

Dvoustranná ZRS označuje spolupráci mezi ČR a jiným státem, vícestranná ZRS zahrnuje více partnerů (například pomoc, kterou ČR poskytuje společně s dalšími zeměmi v rámci nějakého mezinárodního společenství).

Historie

Před rokem 1989 se Československo, stejně jako ostatní socialistické státy, silně angažovalo v rozvojovém světě. Rozvojová pomoc byla ovlivněna logikou studené války a pomoc proučila především do „mimoevropských socialistických zemí“, jako byla např. Kuba, Mongolsko, Severní Korea nebo Vietnam. Dále se rozvojová pomoc zaměřovala na „země přednostního zájmu“ (např. Ghana, Afghánistán, Etiopie) a „země československého zájmu z hlediska rozvoje dlouhodobých politických a hospodářských vztahů“ (např. Sýrie, Alžírsko, Mexiko, Venezuela nebo Írán). Jednalo se o hmotnou pomoc (léky, potraviny, pracovní nářadí), technickou pomoc (vysílání odborníků) nebo poskytování stipendií. Jako forma rozvojové pomoci byla chápána i přirážka k cenám dovezených surovin (např. na kubánský cukr).

V 90. letech 20. století neměla veřejnost v rozvojovou spolupráci důvěru. Tato nedůvěra pramenila především z negativních zkušeností z období komunistického režimu a negativní stanoviska sdílela do jisté míry i nová politická reprezentace. Proto začátkem 90. let došlo na poli zahraniční rozvojové spolupráce k výraznému útlumu. Naopak se Československo – stejně jako po 2. světové válce – stává cílovou zemí rozvojové spolupráce.

Ke změně situace došlo v souvislosti se snahou České republiky začlenit se do západních politických a ekonomických struktur. V roce 1995 schválila česká vláda Zásady pro poskytování zahraniční pomoci a v letech 1996–2000 realizovala ČR rozvojové projekty ve čtyřiceti státech. Později došlo k systematizaci a důraz začal být kladen na systémový přístup, založený ne na individuálních izolovaných projektech, ale na střednědobé rozvojové strategii. Od 90. let se současně rozvíjí nevládní neziskový sektor, který funguje jako významný aktér v oblasti rozvojové spolupráce.

(Zdroj: www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr)

KONCEPCE ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE ČR NA OBDOBÍ 2010–2017

V roce 2010 schválila vláda Konceptci zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2010–2017. Podle této koncepce se ZRS ČR má zaměřit hlavně na následující tři skupiny zemí – programové země, projektové země a země s pokračující spoluprací.

Programové země

Programovými zeměmi se rozumí ty partnerské země, kterým je v rámci ZRS přiznávána největší priorita a směřuje do nich také největší část finančních prostředků. S každou z programových zemí je připraven tzv. střednědobý program spolupráce.

- Afghánistán
- Bosna a Hercegovina
- Etiopie
- Moldavsko
- Mongolsko

Projektové země

Do projektových zemí přichází pomoc prostřednictvím individuálních projektů. I zde je však kladen důraz na systematickosti a naplňování dlouhodobých potřeb daných zemí.

- Gruzie
- Kambodža
- Kosovo
- Palestinská autonomní území
- Srbsko

Země, v nichž bude pokračovat spolupráce v jiném rozsahu než v minulém období

- Angola
- Jemen
- Vietnam
- Zambie

Podpora může být finanční, materiální, expertní a technická s cílem udržitelného rozvoje partnerských zemí.

Hlavními cíli české ZRS v současnosti jsou:

- snížení chudoby
- sociální a ekonomicko-průmyslový rozvoj
- postupná integrace partnerských zemí do světové ekonomiky
- rozvoj zemědělství
- rozvoj a upevnění demokracie, lidských práv a řádné správy věcí veřejných
- zavedení právních principů
- řízení migrace
- udržitelný rozvoj s důrazem na jeho environmentální složku
- postkonfliktní obnova

Finanční krize a financování ZRS

V roce 2009 došlo k omezení určitých projektů, ale většina ZRS v rámci vícestranné spolupráce (příspěvky do mezinárodních organizací) je plánovaná a vyplývá z dlouhodobých závazků ČR. Zůstává proto v původně plánované výši. Oficiální rozvojová pomoc ČR v roce 2011 byla 4 426,16 mil. Kč = 0,125 % HNP.

CO JE TO ČESKÁ ROZVOJOVÁ AGENTURA (ČRA)?

Česká rozvojová agentura vznikla 1. 1. 2008 jako organizační složka Ministerstva zahraničních věcí a podporuje realizaci zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Mezi její hlavní úkoly patří:

- identifikuje témata spolupráce
- formuluje projekty
- vypisuje a vede výběrová řízení
- uzavírá smlouvy s dodavateli zboží, služeb a prací v rámci projektů ZRS
- řídí a kontroluje realizaci projektů ZRS
- podporuje české subjekty, které se snaží o zapojení do projektů ostatních dárců (zvláště Evropské komise)
- podporuje posilování kapacit v ZRS
- informuje o ZRS

Nejvýraznějším aktérem ZRS ČR je samozřejmě stát (vláda, Ministerstvo zahraničních věcí a další sektorová ministerstva). Jeho působení by však bylo nemyslitelné bez úzké spolupráce s dalšími aktéry. Těmi rozumíme další subjekty, které se účastní výběrových a dotačních řízení zaměřených na rozvojové projekty a poté se podílejí na realizaci těchto projektů. Největší podíl na realizaci projektů české ZRS měly v roce 2007 soukromé firmy (45 procent).

Dále se na realizaci ZRS podílejí :

- nestátní neziskové organizace (např. Charita ČR, Člověk v tísni, ADRA, Diakonie ČCE)
- státní příspěvkové a rozpočtové organizace (např. Česká geologická služba, Ústav pro technickou normalizaci)
- akademické instituce (např. Univerzita Palackého v Olomouci, Institut tropů a subtropů České zemědělské univerzity)
- veřejnost

(Zdroj: www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr)

Kolotoč

ŽÁCI DISKUTUJÍ NAD MOŽNOSTMI ŘEŠENÍ NĚKTERÝCH GLOBÁLNÍCH PROBLÉMŮ Z HLEDISKA SVĚTOVÉHO SPOLEČENSTVÍ I ČESKÉ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE.

CÍLE

- Žáci si prohlubují komunikační dovednosti.
- Žáci se učí pracovat s názory jiných a diskutovat.
- Žáci přemýšlí nad otázkami humanitární pomoci a rozvojové spolupráce a globálních problémů dneška.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Rozdělený a integrující se svět (problémy současnosti)
VMEGS

PODKLADY/POMŮCKY

- flipchartové papíry a fixy
- přehrávač hudby
- stopky

POPIS AKTIVITY

- Připravte si 4–6 flipchartů s vypsány tezemi k humanitární pomoci či rozvojové spolupráci obecně a k české zahraniční rozvojové spolupráci (ZRS) či s otázkami (hodně záleží na třídě a vstupních znalostech skupiny).

Teze

Vypište prioritní země české ZRS a zeptejte se žáků, proč si myslí, že byly právě tyto země vybrány, nebo co o nich vědí.
Rozvojová spolupráce je/není kolonialismus.
Kdo a jak pomáhá při humanitárních katastrofách?
V případě katastrofy se musí postarat místní vláda, já osobně nic nezmůžu.
Globální problémy se mě netýkají apod.

- Dále pokračujte metodou Kolotoč (viz Doplňující informace)

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Metoda kolotoč

- Potřebujete 4–6 flipchartových papírů, které rozmístíte do různých koutů třídy. Na každý papír doprostřed napište nějakou otázku nebo tvrzení.
- Rozdělte třídu do 4–6 skupinek (podle počtu dětí).
- Každá skupinka začíná u jednoho papíru. Pusťte na 2 minuty hudbu. Během těchto minut se skupinka pobaví o tématu a shodne se na 1–2 větech, které napíše na flipchart.
- Zastavte hudbu na 30 sekund. Skupinky se po směru nebo proti směru hodinových ručiček posunou.

- Znovu zapněte přehrávač, opět na 2 minuty. Skupinky by měly přidat své postřehy k již napsanému.
- Opakujte podle počtu flipchartů 4–6x.
- Každá skupinka by měla skončit, kde začala. U „svého“ flipchartu označí 2–3 nejdůležitější odpovědi a ty pak prezentuje celé skupině.
- Prezentace skupin by měla být na 1–2 minuty, následovat by měly 1–2 minuty doplňujících otázek a odpovědí.
- Pokud je třeba, učitel dodá další teoretické podklady, definice, teorii apod.

Odkazy, zdroje

POUŽITÉ ZDROJE

80:20 Development in an Unequal World. 5. vydání.

80:20 Educating an Acting for a Better World

Ireland. 318s., ISBN 0-9554263-0-8

Globální problémy a rozvojová spolupráce – témata, o která se lidé zajímají.

Člověk v tísni, o. p. s., Praha, 2008.

http://www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs_136.pdf

How do we know it is working?

Risc, 2008. , www.risc.org.uk

Just one world. Cafod

www.cafod.org.uk/secondary/climate-environment

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce na období 2010–2017,

schváleno vládou 24. 5. 2010, dokument dostupný na:

www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/koncepce_zrs_cr_2010_2017.html

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání.

VÚP, Praha 2005.

Mediální příručka – rozvojové cíle tisíciletí.

Finep, 2008. , http://www.ceskoprotichudobe.cz/pdf/medialni_prirucka.pdf

Millstone, E., Lang, T. The Atlas of Food. 2. vydání.

Myriad Editions, 2008. ISBN 978-1-84407-499-0

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha),

MŠMT, Praha 2001.

Pamoja. Pamoja Teachers Manual 2010–2011.

Trocaire, 2010. , www.pamojakwahaki.ning.com

Partners in Rights:

Creative Activities Exploring Rights and Citizenship for 7–11 Year Olds.

Save the Children, 2000. ISBN-10: 1841870277.

Pařížská deklarace o účinnosti pomoci.

Výbor pro rozvojovou pomoc OECD, 2005.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.

Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007.

http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf

**Rustico „Rusty“ Binas, Jak dál v situaci měnícího se klimatu:
využití potenciálu místních komunit.**

Charita Česká republika, Praha, 2010.

Teaching the Global Dimension – A Handbook for Teacher Education

Development Education Project a Faculty of Education

at Manchester Metropolitan University. ISBN – 978-1-869818-59-3

What is Development? Tide global learning

ISBN-10: 0 948838 86 8; ISBN-13: 978-0-948838-86-6

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR. Rozvojovka.cz.

<http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr>

ADRA: www.adra.cz

Česká rozvojová agentura (ČRA): www.czda.cz

Člověk v tísni: www.clovekvtisni.cz, www.rozvojovka.cz, www.varianty.cz

Diakonie Českobratrské církve evangelické: www.diakonie.cz

České fórum pro rozvojovou spolupráci (FoRS): www.fors.cz

Charita Česká republika: www.charita.cz, www.svet.charita.cz

Informační centrum OSN v Praze: www.osn.cz

MAGNA Děti v tísni: www.magnadetivtisni.cz

Ministerstvo zahraničních věcí: www.mzv.cz/pomoc

Caritas Internationalis: www.caritas.org

Care: www.care.org, www.care.cz

ECHO (Generální ředitelství pro humanitární pomoc a civilní ochranu):
<http://ec.europa.eu/echo/>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies
(Mezinárodní federace společenství Červeného kříže a Červeného půlměsíce):
www.ifrc.org

International Rescue Committee: www.theirc.org

Lékaři bez hranic
(Médecins sans Frontières): www.lekari-bez-hranic.cz, www.msf.org

OCHA (Úřad pro koordinaci humanitární pomoci OSN): www.unocha.org

Oxfam: www.oxfam.org.uk

Save the Children: www.savethechildren.org

UNHCR (Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky):
www.unhcr.org, www.unhcr-centraleurope.org/cz/

UNICEF (Dětský fond OSN): www.unicef.org

WFP (Světový potravinový program): www.wfp.org

WHO (Světová zdravotnická organizace): www.who.int

World Bank (Světová banka): www.worldbank.org

World Vision: www.worldvision.org